

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2.40

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon

pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi Nrul 1/a.

INSERTIUNILE
se primesc la administrație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.

Manuscrisurile nu se în-
napoiază.

ROMÂNUL

ren ers.	Tren accel. 603	Klm.
725	935	486
438	752	402
415	715	385
345	702	374
253	632	344
111	519	289
238	459	272
		267
		265
		260
228		249
222		241
207	435	231
153		225
1050	408	218
1038		210
1025		208
1014		204
		202
1000		197
955		189
937	324	181
925		176
915		171
906		169
868	257	165
		156
848		153
835		147
826		136
812	231	129
752		122
744	201	113
731		107
719		103
706	136	97
658		91
650		88
640		83
629	108	74
552	1235	67
545		58
533	1216	54
523		49
515		45
508	1156	39
452		30
444	1132	20
419	1113	9
		0
351	1057	0

Răspuns lui „Budapesti Hirlap“

de A. D. Xenopol

II.

A doua întrebare ce mi-o face B. H. este, că de unde iau știrile, că românii ar fi participat la dietele, atât comitatense, cât și generale ale țării.

Iată de unde iau și aceste știri:

Este un vestit document dela 1291, care începe cu cuvintele: „Nos Andreas... quod cum universis nobilibus, saxonibus, siculis et olahis, in partibus transylvanis, apud Albam-lulae pro reformatione status eorundem congregationem cum iisdem fecissemus...“ Din aceste cuvinte ori ce om neprevenit va conchide, că este vorba de o congregație, adevă de o dietă generală a țării, în care regele vrea să se ocupe cu reformarea stării ei și la care dietă convoacă pe nobili, (adevă atât unguri, cât și români), pe secui, pe sași și pe ceilalți români nenobili. S'a căutat — nu-i vorbă — de cătră istoricii unguri a se da felurite interpretări, anume, că românii ar fi figurat numai ca martori în procesul magistrului Ugrinus, ce se tractează (pe lângă alte chestiuni) în aceea congregație. Deși este evident, că textul documentului spune altfel, totuși, nu avem nevoie numai decât de acest document, de oarece arătarea lui este repetată de altele. Așa unul din 1363 raportează judecata făcută „coram nobis et regni nobilibus de comitatu Hunyad ac universis Kenesüs et senioribus *olahalibus* —

districtus Hatzag, comparendi assignassemus*), adevă despre o judecată în congregație ținută de districtului Hațeg, congregația compusă din nobilii unguri și români din comitatul Hunedoarei, precum și din toți cnejii și nobilii valachi din ținutul Hațegului.

În 1391 banul Severinului, Neculai, convoacă pe nobilii și pe cnejii districtelor românești Sebeș, Lugos, Caran și Komját ca să judece procesul dintre cnezul Bogdan de Mutnok (pe care l-am văzut mai sus, că era nobil), cu orașeni din Caran-sebeș, pentru o parte de pământ de lângă Timiș. Districtele citate fiind absolut românești, se înțelege dela sine, că nobilii și cnejii erau români, pe lângă, că cnejii sunt o instituție absolut și exclusiv românească. O altă congregație a tuturor cnejilor români din ținutul Beinșului (Belényes) este ținută în 1410, pentru judecarea procesului între Bogdan și Merideu, deoparte, Moga Șerban, de alta. Nume, iarăș, toate românești**).

Alt document, din 1419, arată o congregație ținută de Sigismund de Losonc „unna cum nobilibus et Kenesis *olahalibus* Sebes, Lugos, Karan et Komjat, causas cunctorum coram nobis litigantium“, iarăș pentru judecata unui proces. În 1439 găsim că comitele Temesului adună: „universitatem nobilium et kenesorum *olahalium* districtus Sebes per modum proclamatae congregationis“, pentru a reabilita pe nobilul român Lado de Bisere ce fusese învi-

*) Hurmuzachi, Documente, I. 2 pg. 73.
**) Hurmuzachi, Doc. I. 2. pg. 340 și 469.

nuit de tradare*). În 1428 regele Ungariei Sigitmund ține în Mihald o congregație generală cu nobilii și cnejii districtului Mihald, spune că: „igitur nos eorundem juratorum, assessorum et nobilium, nec non Kenesiorum assumpto consilio“, judecă procesul între Raiu și Dobrea, cnejii, contra lui Deșu și Ladislau. Că congregația s'a ținut cu români se vede din alt document din 1451, în care cetim: „Iohannes de Huniad, nobilibus viris, iudicibus nobilium septem sedium *valahicalium* per modum proclamatae congregationis generalis“ și în care Ioan Huniad judecă iarăș un proces. Din aceste 2 documente se vede într'un mod lămurit ținerea din partea guvernatorului Ungariei a unei congregații în cele 7 scaune *nobile valahe* ale Banatului pentru judecarea proceselor. Se constată deci din aceste documente împărțirea Românilor, nu numai nobili, dar și cnejii și oameni de rând, la congregațiile țării ținute mai ales pentru judecarea proceselor.

E ușor de aruncat pe munca oamenilor epitetul de „fantastic“ de cătră aceia, cari toată viața lor nu fac decât fantazii. Înțelegem interesul cel mare al unguilor de a distruge argumentul *sdrobitor* ce rezultă din constatarea, că românii au avut în primele secle ale stăpânirii maghiare o sumă de drepturi, pe cari le-au pierdut mai în urmă — argument, care constă în concluzia rațională, că acești Români nu au putut să fie dăruiți cu nobilimea, chemați în congregațiile țării, însărcinați cu paza

*) Hurmuzachi, Documente, I. 2. pg. 646.

Elementele originale ale vechei civilizațiuni române

(Conferință ținută în limba franceză pentru delegații universităților streine cu prilejul serbărilor jubulare ale universității din Iași)

de N. IORGA

Rectorul universității jubulare din Iași mi-a încredințat însărcinarea vrednică de cinst, de a face cunoscut colegilor noștri străini, veniți să onoreze prima serbare comemorativă a învățământului nostru superior, și să recunoască străduințele noastre cari tind să dea civilizațiunei partea originală ce fiecare popor civilizat trebuie s'o dea, — izvoarele ce se găesc în viața milenară a neamului nostru și în monumentele de artă pe cari ni-le-au lăsat strămoșii noștri.

Poporul românesc poartă numele cuceritorilor a căror mare operă politică unifică antichitatea și-i impune o civilizație uniformă. Înainte de împăratul Traian, pe care îl considerăm, în general, astăzi încă, ca fondatorul poporului nostru, provinciile transdanubiene illyrice aparțineau la republică, apoi la imperiu. Ele erau trebuincioase pentru a primi un prisos al populațiunii sătești, pe care Italia singură n'o mai putea hrăni și care, alungată prin întinderea continuă a orașelor mari și ajungând aproape nefolositoare prin munca sclavilor și prin aprovizionarea Romei dela înseși provinciile transdanubiene, — căuta, firește, o regiune prielnică

pentru muncile agricole, potrivit vieții patriarhale a orașelor. Înainte de Traian, această operă de romanizare, a fost atinsă și întrecută de însăși Dunărea: regii daci cari puneau chiar în tratatele lor ce le încheiau cu Roma, o clauză prin care respectau manifestările civilizației romane, nu puteau decât să privească bine această înceată infiltrare liniștită, care trebuia să creeze în curând o Dunăre romană. Traian fu silit astfel să înceapă campaniile sale pentru a continua și asigura, pentru a consolida definitiv această operă de expansiune. Dacia nu primi o nouă populație demnă să transmită ca moștenire sufletul latin. Cei cari se grăbiau să alege, la apelul împăratului erau aventurieri în căutarea aurului, copii pierduți din lumea romană; fără a socoti pe funcționarii de origine evident diferită, și pe legionarii, așezați de curând pe pământul Daciei, cari venind din Siria și Africa, din Bretania și peninsula spaniolă, n'aveau dela Roma decât numele și limba.

Românii cari nu așteptau decât căderea definitivă, catastrofa tragică a lui Decabal, pentru a se stabili nu numai în orașele destinate să piară după un secol și jumătate, și pentru totdeauna, și să piardă în curând locuitorii lor, reînțorși în siguranță relativă prin jurul Dunărei precum și la câmp în mijlocul locuitorilor băștinași cari îi cunoșteau destul pentru a se lăsa desnaționalizați sau pentru a se crede ei înșiși scoboritori din rasa lor, — erau noii Romani ai Illyriei și Mesiei. Împreună cu ei Dacii sunt adevărații noștri părinți. Ei aduceau cu dânsii sub aparența civilizațiunei curat po-

litice și tehnice din Roma, sub aparența religiunei oficiale, felul de viață, industria domestică, arta primitivă — împrumutată în trecut dela Grecia — superstițiile, fisionomia psihică a Tracilor. Le regăsim printre vechii locuitori din noua provincie. Numai în felul acesta fusiunea a putut fi repede și completă, și s'au urmat relațiunile între cele două țărături ale Dunărei atât frecventate și înguste, astfel ca această nouă Românie nu suferia nici o întrepere dela Carpați spre muntele Hemus și spre Pind.

Poporul nostru reprezintă încă în viața sa sătească, această rassă dispărută a Tracilor, Geților, Dacilor etc. Cercetările antropologice nu sunt din nefericire destul de înaintate — și nu mă bizui pe acele ale dlui Pittard — pentru a putea pune rezultatele lor în serviciul istoriei. Se poate afirma într'aceea că ele vor da un rezultat puțin satisfăcător pentru asemenea cercetări: alte procese de desnaționalizare au contribuit a produce tipurile mai amestecate, nelămurite. Dar tot ceea ce se referă la elementele de cultură și artă nu este nici latin, nici slav. Preponderanța nomenclaturii slave în oarecari domenii, în ce privește pe cele mai multe lăturănice, nu trebuie să ne amăgească pentru o origine slavă, când marele nume de Traian și fraza concisă a biografului imperial arată o origine romană. Un mare număr de slavi s'au așezat printre traco-romani în timpul imigrațiunilor; trebuie să admitem chiar — nomenclatura geografică mai ales în Transilvania ne impune aceasta — că printre Sarmatii vechi, vecini Dacilor, Sarmatii al

Tren pers.	Tren mixt	Tren pers.
8403	8411	8405
604	909	1238
	902	
552	858	1238
544	843	1218
539	835	1218
531	826	1208
518	811	1158
503	749	1137
457	742	1137
451	734	1128
439	720	1114
434	714	1114

național:

N"

armată a părților marginase ale Ungariei, respectați în dreptul lor consuetudinar valah, și așa mai departe, dacă acești români s'ar fi furișat în Transilvania în chipul Țiganilor, (cum spune Paul Hundsörfer, alias Hunfalvy) de peste Dunăre, unde s'ar fi format naționalitatea lor.

Dar *adevărul este așa* și oricât de fierbinte ar fi sufletul și mințea maghiară, ele nu vor putea topi metalul cel nedestructibil al adevărului ce răsare pe toate filele istoriei din documentele însuși ale poporului maghiar.

Suntem totdeauna gata de a da asemenea lecțiuni de istorie — în parte — ungurească, învățaților dela „B. H.”

Iași, 1 oct. v. 1911.

România și actuala situație internațională

D'abia s'au potolit valurile adânc răscolite de chestiunea marocană și pacea Europei este din nou amenințată.

Un colț puternic al Islamului a fost nimicit: Marocul. Acordul încheiat zilele acestea de Franța și Germania stabilește definitiv supremația politică a Franței în imperiul șerifian. Cultura franceză, ramura marelui culturii creștine, va cuprinde în curând în brațele ei și acest pământ unde Islamul a rezistat atâta timp cu atâta îndârjire.

Războaiele sfinte s'au sfârșit. Incercările de a rezista *penetrațiunii pacifice* a cultului european sunt zadarnice.

Actuala sfortare a Turciei de a salva ultimul refugiu al mohamedanilor în Africa: Tripolitania, nu este decât convulsivitatea agoniei care a început.

Africa de nord, nu mai aparține de acum înainte mohamedanilor. Ultimul fir din lanțul puternic de odinioară a fost rupt, ultima provincie unde au stăpânit acum zece veacuri cuceritorii califi, a fost transformată în colonie a europenilor: este Tripolitania.

Era firesc ca Italia să-și pue ochii pe

Tripolis. Suprapopulațiunea regatului italian urma să găsească un deșeu abundent, forțele de producțiune ale neamului italian ce se risipesc în fiecare an pe întregul glob, urmau să fie acum concentrate asupra unei colonii vecine, o colonie care se află chiar vis-à-vis de patria mamă.

De aceea n'am putut fi surprinși de acțiunea energică a Italiei pentru cucerirea și anexarea Tripolitanienei decât aceia cari nu știau ce *nevoie* are Italia de această viitoare colonie. Prin urmare Tripolisul trebuia să fie al Italiei din punctul de vedere special al politicii italiene.

Mai era însă la mijloc și politica mare europeană. În privința tuturor țărilor din Africa de nord, (afară de Egipt pe care englezii au pus din vreme mâinile spre a-și asigura drumul în Indii și a-și întregi lanțul coloniilor lor din Africa, lanț care merge dela sud, din Capland, spre Nord, la Cairo) s'a urmat politica de *vis-à-vis*. Franța a luat Algeria și Tunisia, cari se aflau peste drum, Spania a luat Tetuanul și Centa și va lua o parte din Nordul Marocului, era firesc deci ca Italia să ocupe Tripolitania, care de asemenea se găsește vis-à-vis de patria-mamă.

Iată pe deplin justificată politica de cucerire a Italiei, inaugurată cu atâta hotărâre prin trimiterea unui corp expediționar la Tripolis. Este adevărat că lovitura a fost neașteptată, că Italia a călcat fără milă pe legăturile de amicitie ce le avea cu Turcia, dar în definitiv justificarea politicii ei rămâne aceeași.

Această nouă slăbire a imperiului otoman a deschis însă din nou poftele statelor balcanice cari aspiră la teritorii ce sunt acum încă posesiuni turcești. Se știe că după fiecare slăbire a Turciei a urmat un asalt spre Est al bulgarilor, grecilor și muntenegrenilor. De astădată s'a întâmplat tot așa. Și aici este *pericolul* pentru pacea în Orient și pentru pacea generală.

România este departe de a avea aceleași intențiuni dușmănoase față de Turcia. Din potrivă avem tot interesul ca anumiți *vecini* ai noștri să nu se întărească prea mult pe socoteala Turciei rupând — spre

exemplu — din ea o bucată care n'ar fi nici mai mare nici mai mică decât... Macedonia. Sunt anumite aspirațiuni teritoriale pe cari statul nostru le urmărește cu o deosebită atențiune fiindcă ele comportă chiar un pământ care acum este sub suveranitatea României.

Mai este și interesul mare ca pacea Europei să nu fie turburată. O conflagrație generală ar fi astăzi zdrobitoare pentru progresul economic mai ales, ar fi ruinătoare pentru state. Și de ce s'ar vărsa sângele sutelor de mii de europeni când e nevoie așa de mare de elementul *alb* spre a civiliza celelalte continente cari au rămas încă în întunericul barbariei?

De când statul român s'a declarat independent și de când strădunițele noastre au fost încoronate și cu o coroană de rege, România s'a considerat întotdeauna ca o sentinelă a civilizației europene la porțile Orientului. După grija pentru propria ei existență și prosperare, după menirea de a veghea de soarta românismului întreg, statul român n'are o menire mai importantă decât de a fi factorul principal de progres omenesc în părțile răsăritene ale continentului.

Și de astădată România este la postul ei de onoare. O armată de peste trei sute de mii, bine echipată și admirabil instruită, stă gata a da tărie politicii țării. Manevrele din nordul țării au dovedit, ca și acele din anii trecuți, că această armată se poate compara cu cele mai bune armate din Europa.

România nu dorește războiul, dar este gata să reprime orice mișcare ce s'ar ridica împotriva intereselor ei de stat și împotriva intereselor pașnice ale Europei care dorește să muncească pentru civilizație.

Khuen-Héderváry la împăratul. Premierul a fost primit duminică în audiență la castelul din Schönbrunn. Comunicatul oficios despre această audiență și comentariile ce i-se fac, confirmă declarația ce ni-a dat săptămâna trecută un politician bine informat, din Viena: anume că *coroana persistă a păstra față de situațiunea din parlamentul ungar o atitudine expectativă.*

cărui nume este acela al unei confederațiuni și nu al unui popor, numărul slavilor era preponderant. Dar cele mai multe nume slave date diferitelor instrumente de bucătărie provin fără îndoială dela slavizarea piețelor Dunărei de unde își cumpărau cele necesare țăranii de dincolo de Dunăre, în epoca bizantină. În orice cercetare serioasă cu privire la izvoarele populare ale civilizației noastre originale, trebuie să recunoaștem în tot locul, o originalitate aleasă, extrem de interesantă, care nu poate fi decât originalitatea Tracilor dispăruți ca națiune.

Civilizațiunea va câștiga în toate ramurile sale un capitol nou după cercetările făcute cu răbdare asupra vieții și artei țăranilor romani în toate provinciile ocupate de țăranii noștri, în România, în Austria, în Ungaria, în Rusia, în Serbia, în Bulgaria, în Turcia, căci unitatea culturală a poporului nostru, cu toate influențele stăpânirilor streine, rămâne absolut la fel, cum era în epoca formațiunii sale, cu mii de ani înainte.

Costumele noastre judiciare au o importanță excepțională pentru a străluci concepțiile de drept ale popoarelor cari din timpurile cele mai vechi au locuit părțile Dunărei până la țărmii Traciei.

Ele se aseamănă câteodată cu costumele slave și germane, luând în seamă principiile ce privesc patrimoniul comun al familiei care a fondat și locuit orașul, drepturile fiecăruia la împărțirea bunurilor, ereditatea, adoptarea generelui de către părinții noștri mirese, crearea legăturilor juridice prin frăția de cruce (jurământ prin care cineva devine

frate unei persoane care aparține altui neam), au o înaltă valoare de originalitate și pot sugera savantului noi puncte de vedere și procura descoperiri de mare interes.

II.

Dar originalitatea civilizației române nu se oprește aici. Românii sunt *romani* în sensul că se numiau astfel în al patrulea și al cincilea secol. Românii și romanizații opuneau această calitate aceleia de *barbari* cari deveneau adeseori stăpânii lor. Ei nu-și făceau din asta un titlu de glorie, în marea lor slăbire, și neluau în seamă. Ei sufereau adeseori ca frații lor Galii și frații din Italia, nefiind considerați decât ca niște reprezentanți, incapabili de a se apăra, ai societății cucerite de imperiul distrus. Dar acest nume chiar era o indicare asupra viitorului lor.

Galii supuși francezilor formau o populație numeroasă de „romani”, dar țara era o *terra franca*, o *Francia*, și numele rămâne chiar după victoria latinei obicinuite, de abia amestecată cu cuvinte streine, din dialectele germane. În Italia, țara lombardă amintește încă prin numele ei dominațiunea germanilor longobarzi.

Pentru „românii” Dunărei țara rămâne cu toate acestea totdeauna o „terre romaine” o „țară românească” și acesta este întâiul titlu oficial dela început al principatelor noastre, fondate către 1300. Țara noastră nu capătă această onoare decât cu Romagna italiană, și aceste împrejurimi ale Romei, această mică provincie în umbra vechilor ziduri

din capitala decăzută a imperiului, datorează această dominațiune, episcopilor romani, independență de regii lombarzi, cari nu putură cuprinde niciodată Roma însăși.

Romania oficială și *Romania* națională din Orient nu rămân cu toate acestea confundate. Prima devine imperiul bizantin, țara *Romaioi-lor*, mai limpede greci din veac în veac păstrând moștenirea romane un singur și mare lucru, care putea deveni foarte primejdios: ambiția de *dominium orbis*, imperiul universal. Acest imperiu nu renunța niciodată la posesiunea vechei Dacii, și câteodată, câte un Constantin-cel-mare, un Justinian, un Mauriciu, un Vasilie, avu trupele sale în cetățile și orașele din nou refăcute pe țărmul stâng, această altă *Romania* trasdanubiană pe care ei o credeau, că le aparține.

Dar vine o epocă când pretențiunile trebuiră să fie părăsite: imperiul orientului devenise o simplă *Roma's* având un caracter național care nu mai seamănă cu cel vechiu, acel al grecilor, cutropirile sale încete prin liturgia greacă și prin literatura elenică și neo-elenică.

Romania noastră supraveghea cu toate acestea această mare și definitivă schimbare de politică. Din Bizanț ea nu păstra altceva decât fețele zidului în ruină, monedele cu efigiile bisericilor din Constantinopole și o vagă aducere aminte de împărat, etern, trebuincios, de origine și caracter divin.

Cine ar fi gândit vre-odată, că această țară de mlaștini, de păduri, de munți înalți, în care

care n'ar fi decât... Ma- iuni teritoriale este cu o deo- mportă chiar sub suveranita-

are ca pacea O conflagrație are pentru pro- fi ruinoasă vărșă sânelor când e nevoie spre a civi- au rămas încă a declarat in- înțele noastre proană de rege, deauna ca o ene la porțile tru propria ei menirea de a ui întreg, sta- mai importantă al de progres ene ale conti-

este la postul peste trei sute mirabil instru- tivei țării. Ma- dovedit, ca și această armată ai bune armate

zboiul, dar este are ce s'ar im- de stat și im- le Europei care u civilizație.

ăratul. Premierul ntă la castelul din despre această au- e, confirmă decla- cută un politician e că coroana per- a din parlamentul

ui, datorează acea- ani, independentă ară cuprinde nici-

nia națională din a confundate. Prima maiilor, mai lim- istrând moștenirei ru, care putea de- de *dominium orbis*, u nu renunța nici- i, și câteodată, câte- inian, un Mauriciu, a cetățile și orașele ng, această altă Ro- i o credeau, că le

retențiunile trebuia ui devenise o simplă național care nu mai grecilor, cutropirile e și prin literatura

eghiă cu toate ace- schimbare de poli- altceva decât fețele efigiile bisericilor din cere aminte de im- origine și caracter

tă, că această țară unți înalți, în care

Maiestatea Sa nu impune guvernului din Bu- dapesta nici o trecere legată de termen a proiecte- lor militare, nici un mod ori altul de „împăcare“ cu opoziția pentru desarmarea obstrucției. Desle- garea este deci a fi căutată numai la Budapesta. Ea nici n'ar fi anevoioasă, dacă șefii politicii ma- ghiare ar avea conștiința liniștită în chestia despre reforma legii electorale.

Pe tema aceasta, atât partidul guvernului cât și opoziția e divizată.

Contele Tisza și aderenții săi nu voeste nici o reformă electorală, ori numai una care asigură conservarea statului național maghiar scrie „*Neue Freie Presse*“.

Sub acest raport el se apropie de adversarul său contele *Andrássy* și de *Francisc Kossuth*. Iar ministrul de finanțe, *Lukács*, încă înainte de che- marea contelui Khuen în fruntea cabinetului a re- comandat monarhului o considerare a fracțiunii de sub conducerea lui *Justh*, care reclamă înainte de toate o extindere esențială a sufragiului, pe bază democratică.

De pretențiunea aceasta se isbese și încercă- rile de compromis ale presidentului Berzeviczy. Dacă *Andrássy* și *Kossuth* sunt gata a se învoi la împăciuirea obstrucției în caz că discutarea proiecte- lor militare se amână până după votarea buge- tului, *Justh* nu dă consentimentul partidului său decât cu condiția că imediat se va pertracta *unctim* cu proiectele militare proiectul despre reforma electorală: Deci, iarăș problema sufragiului univer- sal este centrul situației.

Din cameră. În șirul nesfârșit al votărilor nominale, nespuse de plictisitoare, s'a auzit astăzi un discurs mai lung, rostit de matadorul de odi- noară a 48-știlor, de Géza *Polónyi*. Discursul, care a durat aproape tot timpul ședinței, a fost început ca repriviri istorice asupra proiectelor militare ac- tuale și asupra luptelor parlamentare ale maghiari- lor purtate împotriva proiectelor militare.

Problema războaielor trebuie tratată din pun- tul de vedere al biologiei și nu a filantropiei, a spus *Polónyi*.

Cât timp vor exista state, vor fi și răs- boaie.

Organizarea oștirilor cu scopul *vădit* de a purta războiul cu alte state, nu e îngăduit. Proiec- tele militare au să se acomodeze relațiilor de avere și de suportare a sarcinilor. Armata, ce rui- nează materialicește societate, e o pacoste mai mare ca războiul. Vorbește pe larg despre aspirațiunile maghiarilor în armată. Oratorul a fost ascultat cu mare atenție din partea opoziției.

orașele grupate prin văi sub autoritatea vechilor juzi, cneji, vovozii, duci (numele este slav) duceau un trai modest, departe de marile schimbări poli- tice, va fi cel din urmă și mal sigur refugiu al a- cestui glorios imperiu al Romei nouă, gonită rând pe rând de năvălirea turcă contra Constantinopo- lului grec, și capitalelor slave, bulgare și sârbe bizantinizate din timp îndelungat în toate institu- țiunile lor și în practicile lor administrative?

Din 1300 un *domn* (dominus), — titlu superior prin care se înțelegea autoritatea întregă și ab- solută — stăpânea pe Voevozii și cnejii de pe o parte și alta a marului râu Oltul și tindea să-și întindă stăpânirea spre nord, către această Mo- ldovă, această țară de pe malurile râulețului Mol- dova, care trebuia să devină în câțiva ani un nou principat. El urma în guvernământul său, vechile obiceiuri de drept local și se inspira dela teoria atotputerniciei sale și dela manifestările superioare ale autorității acestui drept occidental, feudal, la- tin, care pătrunsese în Ungaria prin influența sf-lui imperiu și pe care noua rasă regală franceză a angevinilor, îl considera ca cele din urmă rămășițe din privilegiile păgâne și barbare!

Diplomele acestor principe valahi din Argeș, precum și cele ale vecinilor moldoveni din Baia, apoi din Siret, din Suceava, veniți să colonizeze Maramurășul unguresc, fură, fără îndoială redactate în latinește.

Biserica română care avea dela începutul se- colului al treilea, episcopii săi Cumani, după nu- mele poporului turanic, stăpâneau regiunea Milco- vulni, crezând câștigată pentru totdeauna această nouă provincie.

Năvălirea turcească și urmările ei schimbă

Convocător

Aderenții partidului național român din comitatul Târnavei-mici și din comitatele învecinate sunt invitați la

adunarea poporală

ce se va ține în *Diciosâmărtin* la **29 Octomvrie n. 1911** la orele 12 din zi pe lângă următorul

PROGRAM:

1. *Constituirea biroului.*
2. *Deschiderea adunării.*
3. *Situația politică generală.*
4. *Votul universal.*
5. *Proiectele militare.*
6. *Proiect de rezoluțiune.*
7. *Inchiderea adunării.*

Diciosâmărtin, la 8 Octomvrie 1911.

La adunare vor lua parte domnii:

Gheorghe Pop de Băsești, presiden- tul partidului național român; **Teodor Mihali**, presidentul clubului deputaților naționaliști; **dr. Vasilie Lucaciu**, **dr. Aurel Vlad**, **dr. Ștefan C. Pop**, deputat; **Vasile Demian**, deputat; **dr. Alexandru Vajda Voerod**, deputat; **dr. Nicolae Șerban**, deputat; **Vasile Goldiș**, **dr. Iuliu Maniu**, **dr. Victor Bontescu**, **dr. Ioan Suciu**, **dr. Nicolae Cosma**, **Nicolae Ivan** și alții.

Convocătorii adunării:

Simion Calutiu, avocat; Laurentiu Pascu, protopop; dr. Romul Boilă, avocat; dr. Virgil Radesiu, avocat; Alexandru Papiu, protopop; Gheorghe Simu, protopop; dr. Alexandru Morariu, avocat; dr. Ilarie Holom, avocat; Iosif Lita, protopop; Nicolae Todoran, protopop; Ioan Moldovan, protopop; Romul Mircea, protopop; dr. Ioan Bian, avocat; Ștefan Russu, protopop; Iuliu Nistor, protopop; Fabian Toma, director la „Mugurul“; Victor G. Maior, director la „Vulturul“; Anastasiu Beșa, șef. „Albina“; Octavian Tobias șef. „Albina“; Ivan Anca, preot; Emil Popp, mare proprietar;

Vasile Smigelschi, preot; Grigorie Simon, not. penz.; Moise Birtolon, not. penz. și mare proprie- tar; Ioan Handrea, preot; Emil Vlassa, mare proprie- tar; Zachiu Sas, preot; Gheorghe Dănilă, preot; Grigorie Nistor, Teodor Dan, preot; Teodor Până- zan, învățător; Demetru L. Todoran, învățător; Alexandru Macarie, învățător; Augustin Nilca preot; Emil Frâncu, preot; Augustin Chețian, preot; Ște- fan Lita, preot; Nicolae Platon, preot; Miron Das- căl, preot; Ioan Trif, preot; Iosif Crișan, preot; Ioan Oltean, preot; Ioan Popeneciu, preot; Ioan Marele, arândător; Gheorghe Negrea, preot; Au- gustin Cioban, preot; Ioan Sâmpălean, preot; Teo- fil Gerasim, preot; Iustin Teglariu, preot; Nicolae Ticaciu, preot; Laurentiu Moldovan, învățător Ni- colae Manovicu, preot; Ioan Pop, preot; Nicolae Ignat, preot; Nicolae Frâncu, preot; Alexantru Circa, preot; Ioan Biriș, învățător; Ioan Veliciu, învățător; Alexiu Trif, preot; Basiliu Călugăr, preot; Gheorghe Nicoară, preot; Benjamin Papiu, preot; Petru Sânmărgișan, preot; Emil Sânmăr- gișan, preot; Alexandru Karácsonyi, proprietar; Alimpie Costea, preot; Ioan Marian, preot; Ioan Muntean, preot; Zaharie Macaveiu, învățător; Alex- andru Pop, învățător; Emil F. Negruțiu, provizor; Gheorghe Porime, învățător; Mihailă Jampa, învâ- țător; Ilie Călburean, proprietar; Augustin Almă- șan, preot; Nicolae Todea, șef „Albina“; Danila Boila, comerciant; Iulius Anca, comerciant; Petru Moldovan, preot; Vasilie Pop, func. de bancă; Ni- colae Pop, func. de bancă; Constantin Muștea, contabil; Alexandru Macarie, pantofar; Petru Cer- nea, păpușar; Mihailă Cernea, păpușar; Ioan Pop, cantor; Iuliu Pop învățător; Aurel Voda, preot; Basiliu Folea, preot; Gheorghe Branea, preot; Alexandru Moldovan, proprietar; Ștefan Brutu, arândător; Teofil Popovici, preot; Iuliu Lasló, preot; Nicolae Berghian, preot; Iuliu Holder preot; Valer Platos, învățător; Zosius Nuțu, preot; Ilie Ioanovicu, preot; Petru Pop, preot; Petru Sogan, mare proprietar; Ștefan Faut, preot; Ioan Ban, preot; Nicolae Roman, preot; Teodor Bărbat, învățător; Nicolae Bărbat, învățător; Ioan Almășan, preot; Ștefan Șerban, proprietar; George Șerban, preot; Ioan Istrate, învățător penzionat; Augustin Istrate, preot; Teodor Oprean, învățător penzionat; Ioan Popoviciu, proprietar; Nicolae Morariu, not. penzionat; Alexă Pop, învățător penzionat; Ioan Galea, învățător; Victor Morariu, proprietar; Du- mitru Muntean, proprietar; Ironim Morariu, proprie- tar; Traian Pop, preot; Ioan Curuțiu, proprie- tar; Constantin Boilă, proprietar; Ioan Boilă, pro- prietar; Iosif Boilă, proprietar; Nicolae Boilă, pro- prietar; Dumitru Ieac, proprietar; Aurel Pop, preot; Aurentie Pop, cond. de fabrică, Teodor Dan, preot; Ioan Boer, învățător; Ioan Baciuc, preot; Nicolae Mureșan, preot; Ilarie Dulău, preot; Iuliu Cornea, proprietar; Victor Barna, preot; Mihail Covrig, contabil; Ovidiu Grita, contabil; Alexandru Mutu, preot; Ioan Muntean, proprietar; Ioan Todoran, oficial la bancă; Ioan Todoran, proprietar; Alex- andru Petrasiu, oficial adv.; Teodor Vasiu, pro- prietar.

Noul ministru de comerț. Monitorul oficial în numărul său de miercuri va publica autograful regal, prin care se numește deputatul Ladislau Beöthy de ministru de comerț. Ladislau Beöthy este un satelit al contelui Tisza. Fost comite su- prem al Bihorului și deputat în mai multe rân- duri, el a reprezentat totdeauna crezul politic al tiszaiștilor. Ori cât s'ar accentua în presa guver- namentală, că numirea lui Beöthy află consenzul tuturor fracțiunilor din partidul guvernamental, nu se poate tăgădui faptul, destul de regretabil, că tiszaiștii iarăș au reperutat un succes.

O voce vieneză contra lui Khuen. Numărul de duminică al ziarului „*Neue Freie Presse*“, con- ține un important articol despre situația politică maghiară. În acest articol judicios se critică aspru politica guvernului Khuen și în general ținuța poli- tică a partidului muncii.

Convorbirile intime ale deputaților, spune N. F. P., ne-au confirmat convingerea, că demisionarea fostu- lui ministru de război a fost un eveniment im- portant chiar și din punct de vedere politic. Din ziua, când a părăsit Schönaich fotoliul ministerial, nimeni nu a mai fost în drept a crede, că proie- tele militare vor fi luate în serios. Ele au fost aban- donate împreună cu dânsul. Cercurile competente încă nu l-au părăsit întru toate, doar nu am ajuns încă până la ultima fază a ceremoniei. Dar, ori

(Va urma.)

și cum, nu poate fi normală situația, când ministrul președinte a încetat să mai fie stăpân pe situație. Dacă politica de salon al ministrului președinte nu ar fi falimentat, ar fi luat oare parte contele Tisza la o conferință, care în telul cum o fost făurită și ținută, a dovedit cu prisosință inerția partidului muncii? Tactica cu obosirea opoziției nu a adus nici un rezultat, iar înăsprirea regulamentului, nici când nu a stărnit efectele dorite. Rivalii, designații oameni ai viitorului, au început manevrările, în vederea apropiatei demisionări a contelui Khuen. Andrassy și Tisza, cândva inamici, astăzi îi vedem împreună luptând în fruntea nobilimii puternice pentru apărarea intereselor de clasă în vederea votului universal. Despre partidul muncii, ce alcătuiește o majoritate deprimată în parlament, nu mai vorbește nimeni. Există oare de fapt acest partid, decretat acum un an și jumătate de depozitarul încrederei opiniei publice maghiare? Despre asta acum nu vorbește nimeni. Contele Mihail Károlyi invită în palatul său șase domni și aceștia decid și rezolvă chestiunile vitale ale țării. Iar ministrul președinte stă la pândă și se uită cum mișcă pământul sub picioarele sateliților săi. Contele Khuen e om cuminte, un bărbat de stat luminat, dar boala lui de ochi l-a împedecat în timpul din urmă de a umări caleidoscopul evenimentelor. Aproape orb, în toiu verii, cu o tenacitate de admirat, a suportat chinurile obstrucției. Dar nu asta a fost cel mai mare neajuns. Khuen de mult putea să știe că nimeni nu-i va mulțumi, că luptă pentru salvarea proiectelor militare. Putea să presupună, că nici din acele cercuri nu va primi sprijin, de unde ar fi avut mai mare nevoie. Proiectele militare au fost părăsite înainte de a fi respinse în parlament.

Serbările jubilarie din Iași

Iași, 30 sept. 1911

Ziua ultimă

Ziua de închidere a serbărilor universitare. Și ea o adevărată surpriză pentru vizitatori și ieșeni: sborurile lui Vlaicu.

În timpul zilei familia regală a mers la Cetățuia, unde Mitropolitul Pimen a înființat o mănăstire de călugări și azi era fixată solemnitatea punerii pietrei fundamentale, pentru locuințele călugărilor.

Dupăce Mitropolitul oficiază un serviciu divin, familia regală și asistența se îndreaptă spre lucrările de zidire. M. S. regele, regina și principii pun câte o piatră iar regina așează în fundație câte-va monezi. S'a iscalit și un pergament spre amintire.

În acest timp apare la orizont inginerul Vlaicu cu aparatul său în nori.

Vlaicu plecase dela Copou — o altă extremitate a Iașului — de unde se înălțase în fața unei mulțimi imense. Dupăce trece deasupra orașului la înălțimi variind până la peste 500 metri, ia drumul Cetățuiei pentru a saluta familia regală. Aici se scoboară la mai puțin de 50 metri. Regele în deesebi, care vede pe Vlaicu pentru prima oară sburând, l'a admirat mult. Ar fi dorit să-l feliciteze, dar o aterisare, din pricina terenului accidentat, e imposibilă.

Pilotul iscusit face câte-va evoluțiuni apoi se înalță iarăși la înălțimi uriase; — aparatul nu ne apare decât un punct, o păsărică, trece din nou pe deasupra orașului și Vlaicu se scoboară exact în locul de unde plecase, dupăce stătuse în aer mai bine de jumătate oră.

Ar fi dorit să încunjure din nou orașul dar aerul peste măsură de rece îl înghețase.

Al doilea sbor tot așa de fericit a urmat pe cel dintâi.

Sunt interesante reflecțiile mulțimei.

— Ai văzut dle sbor?

— Da, așa mai zic și eu. Nu ca ceilalți, cari au mai sburat pe la noi. Și încă acesta, se cunoaște că-i român, nici nu ne-a luat bani.

În adevăr, că intrările au fost fără plată.

Desigur, la sfârșitul serbărilor jubilarie, dupăce delegații universităților străine ne-au spus cuvinte așa de măgulitoare despre viitorul neamului nostru judecându-l după cecele-am dobândit în așa de scurt timp, nimic nu era mai nimerit spre a le învedera puterea geniului românesc, ca aceste sboruri minunate.

Vlaicu a fost aici obiectul unor nesfârșite manifestațiuni de simpatie și a primit cele mai cordiale felicitări.

*

La orele 5 din zi familia regală părăsise Iași cu un tren special.

Ieșeni se îngrămădesc pe străzile pe unde va trece cortegiul regal pentru a mulțumi suveranilor.

Niciodată regele n'a stat atâtea zile în Iași. În adevăr a venit duminică și pleacă vineri după amiază — dupăce a luat parte la atâtea serbări și festivități.

Ceremonialul plecării e același ca și la sosire, elevii școalelor sunt așezați pe străzi, fanfarele de elevi cântând imnul regal, și copiii aruncându-le flori în cale.

La gară așteaptă autoritățile locale și misiunile militare străine, cari n'au părăsit încă orașul.

M. S. regele se întreține câteva timp cu cei de față, arătându-și satisfacțiunea sa pentru buna-reușită a serbărilor și mulțumirea pentru primirea caldă ce i-s'a făcut, apoi trenul regal se pune în mișcare în strigăte de „ura” și în sunetul muzicilor.

Cu aceasta serbările dela Iași au luat sfârșit.

V. T.

Războiul italo-turc

Perspectivile păcii. — Protestul socialiștilor italieni. — Presa rusească despre mobilizările României. — Presa italiană despre mesajul de tron turcesc. — Evenimentele dela frontiera turco-bulgară. — 200 mii italieni mobilizați.

La ambasadele italiană și turcă din Paris se confirmă neverosimilitatea svonului despre încheierea unui armistițiu italo-turc. Șansele pentru aceasta par acum foarte mediocre, deoarece guvernul turcesc ezită între o atitudine împăciuitoare și o împotrivire îndărătnică.

Săid pașa ar fi partizanul celui mai larg spirit de concesiune; comitetul junilor turci însă cere împotrivirea până la extrem, iar ofițerii corpului de armată din Salonic arată o stare de spirit foarte războinică.

Italia cere, acum după-ce trupele de ocupațiune au debarcat, anexiunea deplină a Tripolisului și nu mai vrea să știe nici măcar de despăgubiri materiale.

În asemenea împrejurări, în cercurile din Paris domnește puțină înclinare a se lua inițiativa unei mediațiuni între cele două puteri beligerante.

Situația Italianilor din Turcia.

Salonic. — Comitetul junilor-turci a fost înștiințat, că guvernul neagă hotărîrea cooperarea pentru actele de brutalitate în contra Italianilor, și că el nici nu va expulza pe Italiani.

*

Roma. — După o telegramă din Smirna colonia italiană, care se compune din 10 mii oameni, trăiește într-o frică continuă, mai cu seamă din pricina fanatismului locuitorilor.

*

Constantinopol. — După știrile ziarelor, toate școlile italiene de pe teritoriul Turciei, au fost închise iar învățătorii au fost somați să părăsească Turcia.

Perspectivile păcii.

Berlin. — Ieri, Kiderlen-Wächter, secretarul ministerului german de externe, era să aibă o întâlnire cu marele ambasador italian Pansa, dar în ultimul moment secretarul de stat a rugat pe marele ambasador să amâne această întâlnire, deoarece prealabil împăratul voiește să-l întâlnească.

*

Roma. — După „Giornale d'Italia”, ambasadele externe au început o acțiune, care tinde să înceteze situația insuportabilă a Turciei.

După știrile sosite aci din Constantinopol în timpul cel mai apropiat așteaptă o întorsătură pa-

șnică decisivă, deoarece guvernul turcesc sub presiunea evenimentelor și a situației interne s'a convins despre necesitatea de a recunoaște pretențiunile principiale ale Italiei.

Triburile sunt bine înarmate.

Milano. — Situația militară a Tripolisului e excelentă. Tranșeele italiene sunt puternic întărite.

Trupele turcești se concentrează pe colina Gariab și caută să atragă de partea lor triburile războinice din Gebel, cari în adevăr sunt bine înarmate, dar cu desăvârșire nedisciplinate.

Protestul socialiștilor italieni.

Milano. — Cu prilejul congresului socialiștilor italieni, care a avut loc sâmbătă, s'a votat în unanimitate următorul proiect de rezoluțiune:

— Congresul protestează cu energie în contra politicii internaționale a Italiei, care, fără știerea și aprobarea reprezentanței poporului, a condus la expedițiunea tripolitană.

Cu satisfacție trebuie să felicităm pășirea organizației economice, care a protestat cu grevă generală contra acestei expediții. Socialiștii italieni desaproabă războiul și în momentul acesta, când socialiștii din toate țările consimțesc întru desaproabarea procedurii Italiei, trimet tovarășilor turci salutul lor frățesc și își exprimă dorința, că dezvoltarea propagandei social-democrate cât mai curând să facă posibil, ca chestiunile internaționale să se rezolve prin mijloace, cari corespund simțului social și a ținerii laolaltă.

Presa rusească despre mobilizările României.

Petersburg. — O mare parte din presa rusească comentează știrea asupra mobilizărilor, pe cari le-ar face România.

Ziarele naționaliste atacă guvernul rus, care nu ia măsuri energice de mobilizare în vreme ce toate celelalte țări o fac.

Presa italiană despre mesajul tronului turcesc.

Roma. — Mesajul turcesc, deși lasă să se presupună, că sunt în curgere tratative, fiindcă nu e sincer în judecarea atitudinii Italiei, a făcut aei impresie foarte rea, și a întărit opinia publică italiană în acea convingere a ei, că față de Turcia trebuie să se procedeze foarte energic, pentru ca astfel să se pună odată sfârșit politicii de palavragie și tândălițoare.

Acesta este tenorul tuturor articolelor, cari se ocupă de declarațiile sultanului.

„Giornale d'Italia” scrie astfel: „Turcia trebuie să simțescă puterea Italiei și trebuie făcute toate pregătirile, ca aceasta, la timpul său, să se întâmple în mod de tot pronunțat.”

„Tribuna” numește mesajul turcesc îngrămădire nemăsurată a minciunilor. Italia este aproape să-și piardă paciența și în curând Turcia va trebui să se convingă, că până unde a dus-o orbăia ei.

Sultanul declară, că guvernul lui așteaptă răspunsul puterilor la nota turcească. Nu e adevărat. Dacă Turcia voiește pacea, ea trebuie s'o ceară aceasta direct dela Italia.

Ce se petrece la frontiera turco-bulgară?

Sofia. Din localitățile dela frontiera turco-bulgară se pregătesc de război.

Refugiații bulgari din Turcia la Kinstendil, localitate bulgară situată la o depărtare de 10 km. de granița turcă, povestesc, că turcii dezarmează populațiunea bulgară de lângă frontieră.

Bulgarii tineri și țărani cari par suspecti sunt arestați,

Bande turcești s'au ivit pe lângă frontieră și terorizează populația bulgară.

S'au dat ordine ca în cursul nopții bulgarii să nu părăsească locuințele lor.

Această măsură a fost luată pentruca aceștia să nu poată observa măsurile militare ce le ia Turcia cu aducerea armatei

și a munițiilor efectuaiază n... Populația așteaptă cu garia pentru bulgare. Știri de nopole.

Constantinopol Bulgaria trimite frontiera, cons... le prevede cu imediat terne cu muniții sâmbătă noaptea nița bulgară s...

Constantinopol Tripolis au „Dettes public... sumele aflătoare... Președintele datorilor pub... german.

De când primul caz, c... imperiu.

Așa fiind mai mare imp... sunet interna...

Roma. — 1887 și 1889... este iminentă.

COR.

SCRIS.

Porniri sân...

A trecut universitare cunoască, s'a... pentru care... spre seara întrevadă fa... mea universi... un centru de... să-i dea dir... tenzivă pen... Societatea... teaptă rege... cenat, care s... dispoziția a... pentruca ea... toate cele d... lumină, de... pentru toți...

A aflat exprimată necesitatea pra limbei ș... trebui să se... Maior”. Dar Nădăjdium, celor buni... tuiască vr'o...

Țin să... din Budape... deocamdată minarea sa... în jurul ste... mai potrivit... dată cântar... mea unive... angaja cât... române din... Corul mai multe

și a munițiilor, — operațiuni, cari se efectuează numai în timpul nopții.

Populația turcă este fanatizată și așteaptă cu nerăbdare un războiu cu Bulgaria pentru a se năpusti asupra populației bulgare.

Știri de acelaș fel sosesc și din Adrianopol.

Dispozițiile militare ale Bulgariei.

Constantinopol. Ziarul „Ikdam“ anunță, că Bulgaria trimite zilnic noi trupe de întărire la frontieră, construiește întărituri noi și pe acestea le prevede cu tunuri de cetate.

Imediat după întâlnirea ministrului de externe cu ministrul de războiu, care a avut loc sâmbătă noaptea, s'a răspândit șovonul, că la granița bulgară s'au întâmpnat ciocniri.

Inchiderea așezămintelor datoriei publice din Tripolis.

Constantinopol. — Autoritățile italienești din Tripolis au închis așezămintele datoriei publice „Dettes publiques“, au expulzat și au sechestrat sumele aflătoare în cassă.

Președintele consiliului de administrație al datoriilor publice a cerut intervenția consulului german.

De când există „Dettes publiques“ este primul caz, că o provincie turcească se desface de imperiu.

Așa fiind, închiderea așezămintelor este de cea mai mare importanță principială și va avea un răsunet internațional.

200 mii italieni mobilizați.

Roma. — Chemarea sub drapel a contingentelor 1887 și 1889 — socotind vre-o 200 mii oameni — este iminentă.

CORRESPONDENȚE

DIN ȚARĂ

SCRISORI DIN BUDAPESTA

Porniri sănătoase în sânul tinerimii române din Budapesta.

Budapesta, 1/14 oct. 1911.

A trecut și seara de cunoștință a tinerimii universitare din Budapesta și ceice doriau să se cunoască, s'au despărțit spre a-și continua studiile pentru care s'au angajat. Rapoartele publicate despre seara aceasta de cunoștință au lăsat să se întrevadă faptul nu tocmai îmbucurător, că tinerimea universitară din Budapesta este încă lipsită de un centru de acțiuni obștești, care s'o încălzească, să-i dea directive și îndemnuri la muncă mai intensivă pentru cultivarea sa în cultura națională. Societatea „Petru Maior“ tot dormitează și-și așteaptă regeneratorul, așteaptă pe marele mecenat, care să-și facă numele nemuritor punând la dispoziția acestei societăți sumele trebuincioase, pentru ca ea să poată fi instalată și provăzută cu toate cele de lipsă, spre a deveni adevăratul far de lumină, de educație și de însușire națională pentru toți universitarii români din Budapesta.

A aflat răsunet într-o parte a tinerimii ideea exprimată într'un articol din „Românul“ despre necesitatea imperativă a unui curs sistematic asupra limbii și literaturii românești. Acest curs ar trebui să se țină în localitățile societății „Petru Maior“. Dar localitățile de acum nu sunt potrivite. Nădăjduim, că ideea aceasta frumoasă, cu ajutorul celor buni ai noștri, totuși va putea să se înlătuască vr'odată.

Țin să constat însă, că tinerimea universitară din Budapesta în anul acesta dorește să înceapă deocamdată pe alt teren nobila muncă pentru luminarea sa și pentru închegarea tuturor celor buni în jurul steagului frumos al culturii naționale. Cel mai potrivit teren pentru acest scop este deocamdată cântarea și muzica românească. Astfel tinerimea universitară a luat nobila hotărâre de a se angaja cât mai mulți la corul bisericii gr-or. române din Budapesta.

Corul acesta va fi mixt și se va compune din mai multe domnișoare din sânul familiilor intelec-

tuale române din Budapesta și din studenți universitari, toți pricepători de muzică.

Corul s'a constituit în ziua de 8 oct. n. în chipul următor: *Președinte onorar*: Ilustr. Sa d. dr. Iosif Gall, membru în casa magnaților. *Președinte activ*: dr. Liviu Lința, avocat în Budapesta. *Dirigent*: I. Fira, stud. med. *Notar*: V. Mircu, stud. med. *Casier*: C. Popescu, oficiant-epitrop. *Bibliotecar*: V. Biberea, stud. iur. — *Comitetul de presă*: I. Alămorean, stud. med., I. Fira, stud. med., Traian Leucuța, med., V. Mircu, med., I. Popa, med. și Cornel Vaida, iur. — *Comitetul de muzică*: I. Fira (med.), L. Ionașiu (med.), V. Mircu (med.), N. Muntean (conservatorist), Pavel Nicolaevici (iur.), C. Olariu (med.), G. Popescu (filos.), L. Pap (med.), V. Țirnea (med.), L. Zarcula (iur.) și C. Vaida (iur.). *Comitetul de dans*: I. Alămorean, I. Fira, L. Ionașiu, Traian Leucuța, C. Murariu (med.), Pavel Nicolaevici, C. Olariu, L. Pop, V. Radulescu, A. Raicu, I. Russu, V. Țirnea, R. Vățian, L. Zarcula, V. Zbeșgan și C. Vaida.

Tinerii universitari, grupați în jurul acestui cor, și-au pus în programul lor înainte de toate să cânte în toate duminicile și sărbătorile în biserica gr-or. română din Budapesta, să aranjeze apoi concerte, petreceri și serate etnografice în Budapesta. Cea dintâiu petrecere o va aranja tinerimea acum cât mai curând la lăsarea postului Nașterii Domnului.

Suntem siguri, că marele public românesc va lua cu plăcere cunoștință despre această mișcare sănătoasă a tinerimii universitare din Budapesta și nădăjduim, că acelaș public va da tot sprijinul său scostor tineri, cari în chipul acesta doresc a da o nouă viață societății românești din capitala țării.

C. Vaida,
stud. iur.

DIN GERMANIA

SCRISORI DIN MÜNCHEN

Cercul românesc „Dacia“ în München

Mai mulți tineri dela școlile superioare din München, cu tragere de inimă pentru cauza românească, au înființat acolo un cerc românesc cu numirea „Dacia“. Scopul acestor tineri este, ca unindu-și forțele să susțină un local de întâlnire pentru dânsii și pentru toți românii, cari vor cerceta vestitul oraș al artelor frumoase, ca astfel să se întâlnească unii pe alții în iubirea de neam, să-și înlesnească lectura scriitorilor români și a revistelor românești și ca astfel să rămână în legătură vie cu viața românească de pretutindeni.

Ca să se vadă nobila intențiune a acestor tineri dăm aci statutele cercului „Dacia“.

Statute.

Art. I. Se înființează la München un cerc românesc sub numele de „Cercul Dacia“, al cărui scop va fi:

A) Concentrarea tuturor românilor aflători la München în cerc intim și cimentarea relațiilor membrilor prin schimbul necontentit și sincer de idei naționale, prin conversațiuni amicale, cântare românească, etc.

B) Ținerea de conferințe interesante, discutarea tuturor chestiunilor la ordinea zilei ce privesc de aproape neamul românesc, avându-se în vedere că, datorită patriotică a cercului este de a susține la nevoie interesele românești, fără totuși a face politică.

Art. II. Cercul se compune din două feluri de membri: Membri activi și membri donatori. Pot fi membri activi toți românii veniți la München pentru studii superioare sau având deja un titlu academic.

Vor fi proclamați membri donatori toate persoanele cari vor depune odată pentru totdeauna o donațiune dela 20 mărci în sus.

Art. III. Cercul să administrează de cătră un comitet de trei persoane, compus dintr'un prim-delegat, un al doilea delegat și un secretar.

Comitetul va fi ales pe un semestru. Se va face la fie-ce două luni rotație între membrii comitetului asupra atribuțiilor enumerate sus.

Art. IV. Atât donațiunile cât și cotizațiunile adunate de cerc constituiesc averea cercului, destinată să servească — imediat ce forurile vor fi suficiente — la întreținerea unui local propriu al cercului cu cabinet de lectură în regală.

Averea cercului se va administra și fructifica la Bayerische Hypotheken- und Wechselbank din München, iar în casa societății nu se va afla decât un mic fond de rezervă.

La caz când societatea din nefericire n'ar mai putea exista, atunci averea ei va trece în întregime la o instituțiune culturală românească.

Art. V. Pentru cultivarea relațiilor sociale între membrii și amicii cercului, se vor aranja la ocaziuni oportune ședințe extraordinare.

În orice caz se vor serba în mod solemn sărbătorile naționale de 24 ianuarie și 10 mai, precum și aniversarea anuală a fondării cercului.

Art. VI. Pe lângă arhiva societății se va întreține o cronică permanentă, în care să se scrie istoricul societății, statutele și regulamentul în vigoare, diferiții membri, donațiunile, bilanțul averii cercului și întrebuințarea ei, conferințele membrilor precum și toate evenimentele importante pentru cerc.

Pe baza acestei cronice se va publica din când în când o dare de seamă despre activitatea societății, în formă de broșură, care se va distribui tuturor membrilor și persoanelor doritoare de a cunoaște sau sprijini societatea.

Aceste statute sunt dovadă vie despre frumosul scop, ce și-l pun tinerii români dela școlile superioare din München și este de dorit ca bunii români de pretutindeni să sară în ajutorul lor, făcându-se membrii donatori ai societății „Dacia“ cu suma de 20 mărci în sus.

Ceice doresc a veni în acest chip în ajutorul numitei societăți și astfel indirect însăși cauzei românești vor binevoi să se adreseze d-lui Corneliu Antonescu, München (Herzog-Rudolfsstrasse 37/1.

Correspondent.

DIN ROMANIA

SCRISORI DIN BUCUREȘTI

Împăcarea conservatoare. — Șanse multe. — Supărarea Bulgarilor. — Note diplomatice. — Cultul pentru marii noștri morți.

Chestia împăcării conservatoare — deși e vorba de conservatori-democrați și vechi conservatori, împăcarea e numai *conservatoare* — a intrat într'o nouă fază, poate în cea din urmă, — dela serbările din Iași.

Măria Sa Regele, care întotdeauna a fost un amic al sistemului de două partide, îndemnat, după cum a și mărturisit-o, încă de nesiguranța vremilor prin cari trecem, s'ar fi rostit, în chip quasi-public, în chestia împăcării, cu prilejul serbărilor dela Iași. D. Alexandru Bădărău, fostul ministru al justiției în trecuta guvernare a conservatorilor nefuzionați, și, care, e consumat în chestii de împăcare a fost îndemnat de Suveran să-i dea înainte.

Curând după serbările jubulare din a doua capitală, încheiate prin cele două zboruri vulturești ale feciorului lui Vlaicu din Bintiți, — d. Ionescu se spune că a făcut o vizită d-lui Petre Carp.

Ziarele vorbesc mai de mult — încă de astă vară — de condițiile pe temeiul cărora ar fi să se apropie și să facă iarăși casă vechea și puternica familie conservatoare din România.

Greul e, însă, să cadă la învoială capii celor două — să le zicem — *fracțiuni conservatoare*. D. Carp, după cum se știe, tratează foarte rar și foarte greu, iar când tratează, nu cedează ori cedează foarte puțin.

Indemnul de sus însă, ca și indemnul care vine dela partizani din ambele tabere, vor determina, probabil, pașii hotărâtori spre pace.

*

„Fiindcă, după cum dau a înțelege Bulgarii, lumei întregi, un războiu balcanic pare inevitabil — chiar un războiu european...“

Cu toate că nu sunt un popor nervos prin excelență, Bulgarii se găsesec într'o grozavă neliniște.

S'au îngrijit din partea maicei lor din Petersburg ca să nu-i lase singuri dacă le-o sări cumva țafna, din antipatie pentru Macedonia; să-și întindă ghiara tradițională peste Prut, dacă o fi și o fi; să organizeze cete de voluntari, dupăcum sfătuieste un Sarafot, care e căpetenie, și slavă și latină, de carbonari cu salvari.

Dupăce s'au asigurat din partea de miază-noapte, unde au să cucerească Dobrogea care pe

lângă grosul de 30.000 bulgari are să ocolească și vre-o 180.000 de români, cei din Sofia s'au hotărât să se indigneze împotriva turcilor, și nu le mai iese din cap că nu sunt indignați. (Sunt grei bulgarii de pornit, dar de-i pornești sunt grei de oprit).

Turcii, săracii, bântuiți, cum sunt, de nesiguranța dinlăuntru, părăsiți de cei de departe și pândiți de cei de aproape, mobilizează și ei regimentele dela graniță. D. Gheșof, care e ministru de externe al regatului bulgar și poate și al imperiului de mâne, fără îndoială, știe că turcii nu mai au nevoie de un al doilea conflict armat. Dar omul, după ce s'a indignat... nu mai vrea să cedeze — și hop cu nota diplomatică; iar, când reprezentanții puterilor la Sofia, vrând să domolească bulgăria, dau asigurări că vor interveni ca să se înlăture orice eventualitate a unei... năvale turcești, Gheșof rămâne tot pesimist și, din adâncă scrutare a lucrurilor, oamenilor și vremii, găsește că totuși pacea e amenințată.

Sunt amenințați bieții turci, amenințați și părăsiți, iar dacă mai primesc câte-o vorbă bună de ici-colo, aceste semne vin dela prieteni cari au de gând să-și prezinte polița la scadență mai târziu.

Un curent puternic pentru cultul oamenilor mari s'a pornit de câțiva ani în România. Înaintea asta cu 8—10 ani câteva orașe își

aleseră câte-o umbră. Ne deprinsesem cu gândul că locul statuii lui Ștefan cel Mare e Iașul și nu mai Iașul tot asemenea al lui Vodă-Cuza; Negru-Vodă la Câmpulung, Traian la Turnu-Severin, Mihail Viteazul și Gheorghe Lazăr la București iar Vladimirescu la Târgu-Jiu și statuia Libertății la Ploești.

Acum ploeștenii, cari își numesc urbea lor cu multă mândrie cetatea libertății, ostensesc de zor să ridice un monument celui ce a fost, în vremi de restriște, de atâtea-ori liberator.

Probabil peste vre-un an vom avea o statuie a lui Alexandru Ion Cuza și la Ploești. Pentru mărirea fondului, comitetul a hotărât organizarea mai multor serbări și conferințe în iarna aceasta.

După cum statuile lui Victor Emanuel „*padre del patria*”, a lui Cavour și Garibaldi, nu lipsesc aproape din nici un oraș mai răsărit al Italiei; după cum piețele tuturor orașelor germane sunt împodobite cu atâtea monumente cari ne vorbesc de luptele culturale și de luptele de unitate, ale unui întreg popor german, tot asemenea o vreme nu îndepărtată trebuie să aducă tuturor orașelor românești chipul cioplit al celor ce-au lucrat din greu la crearea României, la cultura și înaintarea poporului. Cuza e al ieșenilor și bucureștenilor deopotrivă, al gălățenilor ca și al craiovenilor, precum Eminescu și Alexandri sunt ai noștri ai tuturor.

Correspondent.

Litere - Arte - Științe

TOAMNA.

Freacă frunzișu 'n codru
Și doinește-un cântec trist,
Plânge viersul lui de par'că
E suspinul unui Christ.

Nu e cine să asculte
Svonul soaptelor în sări,
Nu e cine să 'nflorească
Pustiile cărări.

Nu mai țese luna 'n taină
Giulgiul farmecelor ei...
Gânditoare ea privește
Peste muchea unor tei.

Nu mai sunt nici flori în vale...
Nu mai sunt privighetori,
Cari în freacă cel tainic
Piruiu până în zori.

Își deșiră codrul frunza,
Piere cântecul lui sfânt,
Și de jale-amară prinde
Să se scuture în vânt.

Vlora din Bihor.

Mihail Kogălniceanu

de I. Scurtu

Personalitatea, viața și faptele lui Mihail Kogălniceanu intrupează conștiința de stat a României moderne și visul, idealul desăvârșitei unități culturale a neamului românesc de pretutindenea. Moldovean neaoș, el s'a pătruns de necesitatea Unirii principatelor și a strălucit printre eroii cari au făptuit-o.

Boier de viță, el s'a ridicat împotriva ruginitelor privilegii și a dezorbit pătura țărănească — „talpa țării”. Bărbat de stat și diplomat, el nu s'a sfiit niciodată a mărturisi credința unității sufletesti a tuturor românilor și a cuprinde, în sufletul său mare, aspirațiunile naționale ale fraților de peste hotare. Scriitor, om de știință și orator clasic, el s'a făcut întotdeauna ecoul și apostolul culturii românești, biruitoare peste toate deosebirile provinciale.

Născut la 1817, în zorile veacului, pe care avea să-l illustreze, Mihail Kogălniceanu s'a împărțit de cea mai îngrijită educație în casa părintească. Aici i s'a infiltrat mândria purei sale origini românești.

„De pe tată și de pe mamă — spunea el, mai târziu — mă fălesc că sunt român moldovean și cu mândrie recunosc, că familia mea nu a căutat niciodată originea sa în țări și neamuri străine”.

Trimis pentru studii academice la Berlin, de vodă Mihail Sturdza, într-o vreme când națiunea germană își pregătea unirea și libertatea națională, tânărul Kogălniceanu s'a bucurat de toate binefacerile severei educații nemțești. Iată ce mărturisește el însuși:

„Mulțumită contactului meu cu atâția bărbați însemnați ai Germaniei și primit în cercurile politice din Berlin, am avut fericita ocaziune și puțința de a-mi îmbogăți mintea cu ideile reformatoare, ce atunci inspirau înaltele inteligențe ale Germaniei. Da, universității din Berlin, a doua mea mamă, exemplului ce mi l-a dat amorul pentru patria germană și pe care l-am găsit în toate părțile societății germane, fie nobile, fie burghezime, datoresc eu amorul meu pentru patria română...”

Răvna literară a lui Kogălniceanu se arată de vreme. La vârsta de nouăsprezece ani publică, îndemnat de naturalistul Alexandru Humboldt, un studiu german despre „limba și literatura românească” apoi o schiță franceză asupra istoriei, moravurilor și limbei țiganilor. În 1837 tipărește primul volum francez dintr-o „Istorie a Valachiei, Moldovei și a Valachilor transdanubieni”.

Ceea ce-l hotărâse pe tânărul student să scrie aceste opere, era dorul său de-a face cunoscut neamul nostru în străinătate, unde „din toate părțile Europei orientale. Moldova și Muntenia sunt aproape cele mai puțin cunoscute, și cu toate acestea în nici o privire nu merită aceste Principate atâtea părăsire, pentru că istoria lor este plină de fapte eroice, cari ar fi făcut onoarea Grecilor și Romanilor”, iar metehnele lor nu sunt de cât tristețe urmări ale cărmuirii rele sub care au fost supuse până acuma”.

„Suntem datori, zicea Kogălniceanu, noi cari am împrumutat tot dela civilizațiunea apusană, a cărei așchie suntem aici în răsărit, să ținem în curent pe mama noastră intelectuală despre orice progres în această direcțiune; istoria unui popor e singurul mijloc de al cunoaște și cunoștința lui crește în raport cu alcătuirea trecutului său”.

Intors în țară, cu reputația de om învățat, Kogălniceanu este numit profesor de istoria națională la Academia Mihăileană. În magistrala sa lecție inaugurală, care a înspăimântat pe toți satrapii străini și înstrăinați ai Moldovei, noul profesor a depus tezaurul celor mai românești gândiri și simțiri, îndemnând la renaștere prin cultul faptelor

eroice ale strămoșilor. La intervenția consulului rusesc din Iași, catedra lui Kogălniceanu a fost suprimată, dar această lecție unică i-a creiat fama neperitoare de precursor al Universității românești, care avea să răsără pe ruinele Academiei Mihăileene, sub domnia lui Vodă Cuza, mâna lui dreaptă fiind același Kogălniceanu.

Pentru știința istoriei naționale, Kogălniceanu publică la 1845 Letopisetele țării Moldovei. Pentru propășirea literaturii tipărește și conduce reviste, ziare la cari colaborează scriitorii cei mai de frunte ai vremii. Pe terenul literar și ziaristic, Kogălniceanu să impune ca îndrumător, precum să impusesse în știință și avea să se impună în politică. Programul revistei sale „Dacia literară” cuprinde principiile literaturii noastre de astăzi:

O foaie, care, părăsind politica, s'ar îndeletnici numai cu literatura națională, o foaie care făcând abnegație de tot, ar fi numai o foaie românească, prin urmare s'ar îndeletnici numai cu producțiile românești, fie din orice parte a Daciei, numai să fie bune — o asemenea foaie ne vom sili să fie Dacia literară... în care, ca într-o oglindă, se vor vedea scriitorii moldoveni, munteni, ardeleni, bănățeni, bucovineni, fieștecare cu ideile sale, cu limba sa, cu chipul său”.

Ca literat, Kogălniceanu combătea imitația, pentru că omoară duhul național și recomanda istoria națională drept izvorul nesecat al inspirațiilor originale, — s'at ce-și are rostul chiar în zilele noastre când tot ne mai lipsește romanul istoric.

În timpul revoluției din 1848, Kogălniceanu se relevă pentru prima oară ca om politic. Unirea principatelor, secularizarea țărâniei, genialul rol diplomatic în războiul dela 1877 consacră pe unul din cei mai străluciți bărbați de stat ai neamului nostru.

Până în ceasul morții, deplânse de românimea întreagă, Kogălniceanu a fost apostolul idealurilor neamului nostru.

Cu prilejul jubileului semicentenar al „Gazetei Transilvaniei” din Brașov, bătrânul om de stat scria următoarele cuvinte către directorul celui mai vechi ziar românesc pe care-l avem:

„Câte evenimente s'au petrecut în țările noastre în această jumătate de secol!”

„Câte lupte am susținut, cât curaj s'a arătat, câtă abnegațiune am desvoltat, câte sacrificii am făcut și noi și voi sau mai bine zicând, noi împreună!”

„Noi românii de dincoace de Carpați am fost mai fericiti decât voi românii de sub coroana Habsburgilor.”

„Noi ne-am văzut visul cu ochii! Am ajuns a fi un stat liber și independent, ocupăm azi un loc respectabil între națiunile de sine stătătoare. Suntem stăpâni pe destinele noastre și viitorul nostru atâră numai de noi; de inteligența, de prudența, de energia ce vom ști a desvolta în mijlocul pericolelor ce ne-ar amenința.”

„Voi, iubii noștri frați de peste Carpați, ați dobândit mult, ați progresat pe tărâmul culturii naționale, și aceasta în mare parte mulțumită „Gazetei Transilvaniei”, dar n'ați ajuns acolo unde trebuie să țintească orice națiune mândră de sângele ce curge în vinele sale, și mai ales națiunea română, urmașa poporului împărat.

„Spre a ajunge la acest scop măret, mai trebuie încă multe eforturi, multe sacrificii, multă prudență politică și mai presus de toate unire, unire deplină între voi, unire în cuget, unire în simțiri, cum zicea nemuritorul vostru bard național.

Dreptul nu pierd nici odată, mai ales când el are apărător ca voi, curagioși fii ai Carpaților, cari în mijlocul persecuțiilor, al restriștelor, ați știut a susține pe valoroasa „Gazetă a Transilvaniei”; ce a fost și este nu numai marea noastră înaintea-luptătoare, dar și însăși anele admirabilelor noastre acte pentru susținerea și dezvoltarea naționalității române în timp de jumătate secol. Noi Românii din regatul românesc un minut n'am fost, un minut nu suntem fără a împărtași durerile voastre pentru asigurarea naționalității române, acolo unde Dumnezeu și Divul Traian a împlântat-o, căci știm că atunci când (dar aceasta nu va fi) — când naționalitatea română ar fi stinsă peste Carpați, nici noi Românii de dincoace de Carpați nu vom avea propria noastră existență națională asigurată!”

Adâncind, cu dreaptă înțelegere, aceste rânduri, ne vom da seama, că ele cuprind testamentul unui adevărat erou al culturii noastre naționale. În momentele aceste jubulare, după serbările

dela Blaj și Iași, viu și cald din și din colbul op și pentru cele scriitorul, îndrur culturii și puter tea din înfăptuiri

Cron

Haina. — Fot — Premiu de mate.

Trăim într dorește noutate mai plin de gra armonia corpulu

Doresc oar alt port pocit, r sa vor attend zații nouă.

Fasonul complicat ca ce tedă din sezonu ferite decorațiun nu va mai vădi plină de nuri a mai frumoasă.

Bluza fără deși haina ocaz cea croită peste ca: moussolinul.

Aleasă co atăt jacheta s glesne.

Brănele s tâtea feluri insi nu le mai cons fustă suplimen vă spun de un brău potrivit, e cine are liberta țele extravagan denea.

În Paris grafi. Damele discreția codacu ori amator, care alese. Câte un apologia grației

E foarte relor saloane d câte o bucată toinic angajat zează figura Seara apoi ori cumpărată în truncul acesta bucata aleasă.

Cu un cu și de psihologi

Frunzării mirai trebuie s nale și noi alta, una dintr de nuntă cu a dame, care la tat călare, într în fața juriulu suntem siguri, dacă însăș Mo fascinant, i-ar

Interesan (cataramă). În ghețe era privi lui Ludovic X riei Antoinette dame ca decor când se aplica În sezonul ace vată.

S'a react tistic. Pafale modă azi, scap ghezimei — s doială îndreptă

dela Blaj și Iași, Mihail Kogălniceanu ne apare încă viu și cald din bronzul rece al monumentului său și din colbul operelor sale. Pentru zilele de astăzi și pentru cele viitoare, el rămâne cuvântătorul, scriitorul, îndrumătorul neamului românesc pe căile culturii și puterii naționale, cari pornesc dela atâtea din înfăptuirile celui sărbătorit.

Cronica feminină

Moda...

Haina. — Fotografi. — Călătorie de nuntă. — Premiu de frumseță. — Paftale de nestimate. — Pălării. — Coafura.

Trăim într-o epocă de tranziție a modei. Se dorește noutatea, măcar că niciodată n'a fost portul mai plin de grație, ca în vara aceasta, vădindu-se armonia corpului femeiesc mai bine ca oricând.

Doresc oare femeile crinolinel, turnurul ori alt port poci, numai de dragul variației? „Il faut sa voir attendre“, sezonul ce vine promite senzații nouă.

Fasonul nou la orice caz promite a fi mai complicat ca cel din anul trecut. Fusta simplă, netedă din sezonul apus o va înfrumseța tunica și diferitele decorațiuni artistice. În genere curentul nou nu va mai vădi, decât cel mult va bănui plastica plină de nuri a nudului feminin. Moda va fi și mai frumoasă.

Bluza fără îndoială se menține a fi la modă, deși haina ocazională și în sezonul actual rămâne cea croită peste mijloc, firește din materii ușoare ca: mousselinul, crêpe de chine ori saten.

Aleasă conform siluetei armonice, e modernă atât jacheta scurtă cât și pardesiul până în glesne.

Brănele se bucură de o mare trecere. În atâtea feluri însă, încât sunt brăne exotice, cari nici nu le mai consideri de atari. Par mai de grabă, o fustă supliment. Ei, iată unde am ajuns. Voiam să vă spun de un brâu mai extraordinar. A-ți alege brâu potrivit, e chestie de fantazie și de gust. Fiecare are libertate a-și alege după plac. Bine n'ales extravagantul e de condamnat, ca pretutindena.

În Paris e actuală azi vânătoria după fotografii. Damele de modă sunt expuse mereu la indiscreția codacului câte unui fotografist profesionist ori amator, care adună fotografiile pe seama saloanelor alese. Câte un album din asemenea saloane, este apologia grației femeiești.

E foarte interesant încă felul original al marilor saloane de modă, de a sugera mușterilor câte o bucată de modă. Câte un desemnător destoinic angajat de modist, în câteva clipe eternizează figura damei în pălăria care și-a ales-o. Seara apoi ori mânezi, doamna primește haina cumpărată în cutie ilustrată cu portretul ei. Cu trucele aceste măresc oarecum dragostea față de bucată aleasă.

Cu un cuvânt modistul modern se știe folosi și de psihologie.

Frunzărind revistele de modă din străinătate, mirați trebuie să constatăm câte lucruri originale și noi produce moda. Ca să nu amintim alta, una dintre cele mai semnificative e: călătoria de nuntă cu aeroplanul; ori ideea bizară a unei dame, care la un concert de frumseță s'a prezentat călare, într-un costum prea indiscret de scaldă, în fața juriului, câștigând premiul de frumseță. Și suntem siguri, că ar fi dus acest premiu chiar dacă însăși Mona Lisa cu surâsul ei enigmatic și fascinant, i-ar fi fost rivală.

Interesantă inovație este acceptarea *agrafei* (cataramă). În secolul XVIII aplicarea paftalelor la ghete era privilegiul abaților dela curte. În vremea lui Ludovic XVI. sau mai bine zis în epoca Mariei Antoinette s'a inaugurat moda paftalelor la dame ca decorație de pantofi. De atunci alternativ, când se aplicau, când se evitau paftalele la ghete. În sezonul acesta, însăși, au aflat calea adevarată.

S'a reactivat moda cataramii executată artistic. Paftalele bătutele cu veritabile nestimate, la modă azi, scapă damele de modă de imitația burghezimei — scrie un modist. Celui ce trage la îndoială îndreptățirea luxului, același domn îi reflectă

tează cu cuvintele unei parisienne: „Numai luxul autentic se poate admite. Ați îmbrăca d-voastră, doamnele mele, un inel-double ori o brazletă de aceeași valoare?“ Iar ce privește risipa de bani, nici nu e așa primejdioasă. Să privim numai datele în temeiul cărora a divorțat un judecător din Chicago de nevastă-sa. Pălărie: 6.000 fr.; ciorapi de mătăasă: à 350 fr.; parfum: 3.000 fr.; pudră: 2.250 fr.; manicule: 1.000 fr.; la frizer 1.750 fr.; anual.

Lista aceasta credem va servi spre mângâiere bărbaților — cu femei frumoase.

Plumes sur plumes! Aceasta e pălăria nouă. Pană pe pană. Așa se prezintă Parisul modern. Era de prevăzut, că având chiar și cea mai modestă damă câte-un „pleureus“ imitație, în curând se vor pune și celelalte paseri la contribuție. Sunt foarte draguțe de altcum, formele acestea alcătuite din pene.

Pălăriile nouă reclamă frizura adâncă. Până ce mai înainte modistul se acomoda coafurei, de astădată frizerul are să considere pălăria. În general pălăria nu mai acopere, deci se cere o coafură mai îngrijită.

E foarte la modă frou-frou din frunte; considerând însă că, mai ales pe vreme ploioasă părul încrețit se desordonă degrabă, se generalizează frou-frou neted făcut din părul propriu.

Coafura va fi ceva mai mică decât anul trecut.

Pana ca decorație de păr în sezonul acesta nu va produce senzație; va fi generală. Frumseța coafurei o ridică foarte mult și aplicarea vâului întocmai ca și bijuteriile și mărgelile.

Anul trecut au început unele să-și pudreze părul, dar nu au reușit să câștige prea mulți aderenți, căci în iluminata intensă de azi, nu se mai poate valida decât părul luciu.

B. H.

INFORMAȚIUNI

Arad, 17 octombrie n. 1911.

Mersul vremii

Institutul meteorologic anunță vreme mai mult uscată, pe alocurea noaptea înghețuri.

Prognostic telegrafic: vreme uscată, noaptea înghețuri.

Temperatura la amiazi a fost de 10°8 Celsius.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 kgr.)

Grâu pe octombrie	Cor.	11'83
Grâu pe aprilie 1912	„	12'04
Secară pe octombrie	„	10'26
Secară pe aprilie	„	10'47
Cucuruz pe maiu 1912	„	8'53
Ovăs pe octombrie	„	9'40
Ovăs pe aprilie 1912	„	9'60

Știre muzicală. În zilele trecute a apărut în editura institutului muzical al Franței, un volum: *Patru cântece românești* pentru voce și pian de Ion V. Borgovan, cântece de o muzicalitate perfectă, melodioasă și de o armonie neîntrecută.

Păreră ce și-au dat-o câțiva critici muzicali despre aceste cântece, este foarte favorabilă și măgulitoare pentru tinărul compozitor, promițându-i succese pe acest teren, și întrevăzând între compozitori un talent nou original, remarcabil.

Volumul conține patru cântece: 1). Cântec de leagăn. 2). Toarce puică. 3). Cunună de mirt verde. 4). Mi-a eșit bătăta în drum, — melodii peste cari plutește un accent fermecător de tineret și originalitate. Este o muzică românească clasică, care cu cât o cântă mai mult, cu atât o afli mai frumoasă, cu atât desgropi părți nouă, frumuseți încântătoare.

Recomandăm tuturor amatorilor și artiștilor noștri aceste cântece. Prețul: 3 cor. 20 fil.

Se capătă la autor în *București, strada Numă Pompiliu.*

Dela Academia română. În ultimele ei ședințe, Academia română a discutat chestiunea noului local. E vorba ca

statul să contribuie cu 3 milioane lei la construirea aripei în care va fi instalată biblioteca academiei.

Se crede, că guvernul va depune pe biroul camerelor un proiect în acest sens chiar în decursul apropiatei sesiuni.

Lucrările noului palat al academiei vor dura aproape 6 ani, iar inaugurarea palatului se va face, după toate probabilitățile, în anul 1918.

Punerea pietrei fundamentale se va face imediat după rezolvarea chestiunii de cătră corpurile legiuitoare.

Planurile noului palat al academiei au fost definitiv întocmite.

O fugă amoroasă. În rubrica faptelor diverse a ziarului *Le Matin* găsim următoarea ispravă a unui băiat originar din România:

Bernard Weiss, ucenic tapetier, în vrâstă de 15 ani rămăsese acasă singur. Mamă-sa, văduva Weiss, de origine din România, își părăsise domiciliul situat la No. 49 din strada Turcune spre a intra în spitalul Lariboisiere, unde trebuia să fie operată.

Intorcându-se joia trecută acasă, doamna Weiss a avut o neplăcere să afle, că băiatul ei dispăruse.

Neliniștea femeii s'a prefăcut în indignare când află, că îi lipsește suma de 2000 lei, tot avutul ei și două inele în valoare de 300 lei. De sigur, că Bernard era vinovatul; atunci s'au și precizat de altfel vr-o câteva amintiri în jurul ei.

Dispariția lui Bernard coincidea cu dispariția unei moașe din vecinătate, femeie în vârstă de 53 de ani, care părea, că în lipsa doamnei Weiss avea pentru Bernard o gingășie tutelară.

Personale. Părintele *dr. Aurel Florianu* preot militar i. r., a fost distins cu titlul de protoiereu campestru.

Maeterlinck, marele poet francez, va fi distins, cum se anunță, cu *premiul Nobel* pentru literatură.

Holera în bordul unui vas Italian. Se anunță din Torre, că un marinar italian s'a îmbolnăvit cu simptome suspecte și a murit curând pe bordul unui vapor.

Se pare, că e la mijloc un caz de holeră. S'au luat măsuri severe de pază.

Senzationala descoperiri în privința pelagrei. O descoperire însemnată menită să producă mari binefaceri, în special la țară, a făcut savantul englez Sambon. Acest savant a făcut o călătorie prin țările bântuite de pelagră. După observații îndelungate a ajuns la concluzia că pelagra nu se produce din consumarea porumbului stricat, ci este provocată de o insectă, numită *Simulium* care trăiește, ca și tântării, în locurile băltoase.

Primul fapt care l-a pus pe savantul Sambon pe urmele acestei descoperiri a fost coincidența că pelagra face ravagii numai în locurile mlăștinoase.

Dr.-ul Sambon și-a experimentat descoperirea sa în sanatoriu de pelagrosi din Roman, obținând rezultate satisfăcătoare. Așa dar, trăește și la noi insecta *Simulium* și ea singură este cauza pelagrei. Prin urmare, pe viitor va trebui îndrumată pe altă cale campania de combatere a acestei grozave boale care face atâtea ravagii în satele noastre.

Memoriile d-nei Steinheil. La Londra s'a răspândit zvonul că d-na Steinheil, care locuște de multă vreme la Maidenhead, lângă Windsor, isprăvește de scris istoria vieții sale sbuciumate.

Se pretinde că dintre aventurile sale, va povesti cu deamănuntul și relațiunile sale cu fostul președinte al republicii franceze, Felix Faure, mort în chip tot așa de misterios și de tragic ca însuș Steinheil.

Știrea despre această proiectată publicație a fost telegrafiată la Berlin de corespondentul lui „Vossische Zeitung“ și e înregistrată de toată presa europeană.

Vizita regelui Petru la Paris. O știre sosită din Belgrad anunță, că regele Petru, care, după cum se știe, și-a amânat vizita ce era s'o facă în primăvară la Paris, din cauza morții tragice a ministrului de războiu Bertheaux, va sosi în capitala Franței la 2 noembrie.

Omorul dela Edelény. Făptuitorii oribilului omor săvârșit în 5 aug. în hanul din preajma comunei Edelény, nici azi nu sunt descoperiți. Zădarnice s'au dovedit toate eforturile jandarmeriei, zadarnică toată iscusința judecătorilor, asasinul presupus Edmund Regula pe zi ce merge e învăluit de un tot mai des, mai nepătruns mister. Mulțimea mărturiilor ascultate n'a putut lumina tainele acestui asasinat sângeros și nici azi în preajma pertractării finale nu se poate ști, cine a fost infernalul ucigaș al familiei crâșmarului.

Din desvâlirile și mărturisirile bănuțului ucigaș, Edmund Regula, nici decum nu se poate vădi adevăratul asasin.

Deși procurorul ridică acuza împotriva lui Regula și însăș cercetarea se face în acest sens; multe împrejurări atenuante par a contrazice această presupunere, încă prea puțin verosimilă. Sunt semne care îndreptătesc părerea, că Regula a avut complici la săvârșirea aceluiaș omor; ba unele indicii lasă să credem, că nu Regula, ci un tovarăș al său a fost ucigașul.

Intre astfel de împrejurări întreaga opinie publică așteaptă cu deosebit interes rezultatul pertractării finale de mâine.

Reuniunea învățătorilor gr. cat. „Mariana“ își va ținea adunarea generală duminică și luni în 29 și 30 oct. st. n. a. c. în com. Maieru în sala cea mare a școlii conf. gr. cat., la care adunare se invită cu toată stima a lua parte atât domnii membri, cât și on. public interesat de cauza învățământului.

Programul: Membrii asistă în corpore, la 8 și jum. ore a. m. la serviciul divin, în biserică gr. cat. din Maieru. La 10 ore deschiderea adunării. Exmiterea comisiunilor: a) pentru verificarea protocolului; b) pentru înscrierea de membri noi; c) pentru criticarea prelegerii practice; d) pentru studierea raportului comitetului. Lecțiuni practice de câte jumătate de oră: a) „Tractarea numărului 3“ cu elevii cl. I. prin Demetriu Boșca jun., inv. gr. cat. în Maieru; b) „Descompunerea apei cu ajutorul electricității“ cu elevii cl. V—IV. prin Ioan Barna, inv. gr. cat. tot acolo. Raportul anual despre activitatea reuniunii. Raportul cassarului și pertractarea preliminarului de budget pentru 1912*) și în legătură cu acesta „Raportul comisiei cenzurătoare“. Căderea dizertațiilor: a) „Rolul învățătorului contra socialismului“, de Gavril Pop, inv. gr. cat. în Rodna-veche; b) „Care este metoda cel mai potrivit la învățarea limbii maghiare în școlile populare cu limbă de propunere nemaghiară“, de Atanasiu Rus, inv. gr. cat. în Bichigiu; c) „Instrucția în serviciul formării caracterului“, de Eliza Dărăban, inv. gr. cat. în Maieru. Raportul comisiunilor de sub pct. 3, lit. b), c), d). Pertractarea propunerilor înscrinate la președinte cu 24 ore înainte de adunare. Statorirea timpului și locului pentru adunarea generală viitoare. Completarea postului de președinte, devenit vacant prin moarte. Închiderea adunării.

Năsdud, la 8 octombrie 1911. — Ignășiu Seni, v.-președinte. Clement Grivase, secretar.

NB. În ziua I-a a adunării după ședință, va urma prânz comun.

Aicea domni, cari reflectează la cuartire, sunt rugați a se adresa până în 26 octombrie a. c. la dl Ioan Barna, inv. în Maieru.

Spionajul în Franța. Curtea cu jurați din Paris a dat un verdict, care e condamnarea sistemului de spionaj și provocare, întrebuit de clasa oligarhică prin agenții ei cei mai descalificați.

Trei spioni polițienesci și agenți provocatori, Bled, Dudragne și Métivier, demascați de redactorii ziarului „La Guerre sociale“, au cerut Curței cu jurați, sub impulsivitatea prefectului de poliție Lépine, să proclame că nu sunt decât niște sărmâne victime ale unor militanți revoluționari.

Dar procesul a scos în evidență toate opera-

*) Se roagă P. T. dnii membri fondatori, ordinari și ajutători, cari reteză cu taxele de membru la casa reuniunii, să binevoiască până la termenul adunării, a-și achita taxele restante, la cassarul Macedon Ciuta, inv. gr. cat. în Rebrisoara (Kisrebra). Membrilor, cari nu-și vor achita taxele restante, nu li-se vor subscrie chitanțele pentru diurne.

Spre orientare: Trenul sosește dimineața de către Beclean în Maieru la 9 ore 4 minute. Pleacă seara îndărăt la 5 ore 45 m., iar dimineața la 4 și 11 și jum. ore.

În 29 octombrie seara, cu începutul dela 7 ore inteligința din Maieru aranjază o petrecere împreună cu cântări, declamări, teatru și joc, a cărei jumătate din venit se va destina în favoarea reuniunii „Mariana“. La această petrecere se invită domnii membri și pe această cale a lua parte.

țiunile de spionaj și provocare ale celor trei agenți și personajii ca Francisc de Pressensé, Henri Rochefort și alții au venit să ateste dreptul particularilor de a demasca pe un „mouchard“, când sunt în legitimă apărare.

D. Almeryda, unul din acuzați, a arătat cum Reichmann, frecventa cuibul de spioni polițienesci care își avea sediul la „asociația de detectivi pariziene“ sub firma Geo Fourny.

Cu tot rechizitoriul violent al procurorului general, Tronardo-Riolles, care cere oca pentru acuzați, nu fiindcă au silit pe niște agenți provocatori să-și mărturisească operațiunile, — scopul procesului, — ci fiindcă ar fi „oamenii cari dezorganizează societatea“, jurații au răspuns la cele cincizeci și două da întrebări ale Curței printr'o achitare generală, fiind de părerea președintelui Brégéault, care, când în plină ședință i-s'a dovedit un act criminal al lui Métivier, a declarat: „Ați făcut un serviciu societății și justiția vă mulțumește prin gura mea“.

Roadele activității băncilor valahe. Sub titlul acesta aflăm într'un număr recent al revistei „Köztelek“ organul partidului agrar, un articol mai lung, în care un patriot se tânguie amar de pînsele cuceriri, ce le fac Români, cu ajutorul băncilor lor în moșiile maghiare din Ardeal.

Patriotul se încearcă a arăta și motivele, cari înlesnesc și fac posibilă cucerirea din partea „valahilor“. Le redăm pe scurt căci cuprind și o mărturisire prețioasă pentru noi.

Este lucru în general cunoscut — zice — că partea cea mai mare a proprietarilor mici maghiari, duce o viață mai cheluitoare, decât le-ar îngădui mijloacele; urmarea este că fac datorii peste datorii. Este notorie și aceea că băncile valahe, care servesc și scopuri naționaliste, dau bucuroși împrumuturi proprietarilor maghiari ajunși în strîmtoare. Cum aceștia arare-ori folosesc banii pentru investiții productive de câștig, ci de cele mai multe-ori îi cheltuiesc în mod ușuratic, urmarea este, că nu pot replăti împrumuturile, tot prelungesc, până îi strînge banca cu ușă. La licitație publică arare-ori ajunge treaba, toate se fac în tăcere. Banca-și are deja cumpărătorii, cari firește, pot fi numai Români; cu aceștia se încheie apoi târgul, iar fostul proprietar poate merge ca comisar de drum sau scriitor — la comitat sau unde nimerește. Iar noul proprietar valah se ferește, căci fiind nepretensiv și erudit, precum și sărguincios, este în stare a se lupta și cu sarcini mult mai mari chiar, decât acelea, cari deja au ruinat pe proprietarul maghiar risipitor.

În modul acesta au ajuns cele mai multe moși maghiare pe mâni valahe și zău maghiarii ar putea învăța dela Valahi crutaerea, simțul de solidaritate și sentimentul național“.

Așa glăsuște patriotul nostru și apoi apelează la patriotismul conaționalilor săi, îndemnându-i, ca dacă nu-și mai pot ține moșiile împovărate cu datorii, cel puțin să nu le lase să ajungă pe mâni valahe. Să le ofere spre cumpărare, în scop de a le vinde apoi mai departe, noiei bănci agrare, chemată a face sfârșit politice de realități a băncilor naționaliste și a conlucra, ca pământul maghiar să rămână maghiar“.

Va să zică după chiar mărturisirile lui „Köztelek“ cauza instrăinării moșiilor maghiare — dacă peste tot se poate vorbi de aceasta — nu este atât băncile valahe, căci împrumuturi sigure acoardă bucuroși și băncile maghiare ori-cui; ci cauza adevărată este păcatul trândăviei și a risipei de care sunt cuprinși proprietarii maghiari. Iar astfel fiind nu-i va scăpa de peirea sigură nici noua bancă agrară, căci pe terenul economic viitorul este al celor muncitori, harnicii și crutaători.

(„Rev. Econ.“)

Sansele ex-regelui Manuel de a reveni la tronul Portugaliei. Ziarul „Roland von Berlin“ discută în ultimul-i număr sansele ex-regelui Manuel de a câștiga tronul Portugaliei. Numitul ziar crede că aceasta e numai o chestiune de bani. În același timp exprimă bănuiala dacă averea privată a lui Don Manuel, salvată și dusă cu vaporul dela Lisabona în Anglia, și care e suficientă pentru menținerea curței și pentru acoperirea cheltuielilor personale ale fostului rege, va ajunge pentru înfrîpirea unei armate.

Continuînd, „Roland von Berlin“ spune:

Printre necesitățile vitale ale acestui cap neincoronat al dinastiei Braganza nu se prenumără numai grațiile blondei Gaby Deslys, ci — și aceasta e un lucru mai puțin cunoscut — jocul de cărți.

Când, în luna Iunie a anului curent, încoronarea suveranilor englezi adună la Londra un batalion întreg de tineri prinți, câțiva din ei luaseră obiceiul de a să întruni în fiecare seară la o aprinsă luptă în jurul mesei verzi, și Don Manuel nu lipsea mai niciodată dela aceste întruniri.

Dacă, ca rege, norocul l'a cam trădat, ca om, însă, e o excepție; la dânsul nu să potriveste zicala că cine are noroc în dragoste, n'are noroc în joc.

Intr'una din acele sări să povestește că Don Manuel ar fi câștigat la bacarat o sumă foarte, foarte importantă...

O grațioasă subretă, care actualmente joacă la teatrul mitropolitan din Berlin nu-l mai părăsi din seara aceea pe fostul rege ci-l asistă pe când ținea „bancul“...

Detronatul suveran o numea cu galanterie „Mascota“ sa, și-i dăruia din recunoștință un prețios port-țigaret de aur.

Sgârzenia și lipsa de înțelegere pentru grațiile feminine — n'au putut fi reproșate doar niciodată casei Braganza. Și de sigur că ar fi păstrat coroana Portugaliei și azi, dacă avea pomenitele „calități“.

Mișcarea panrusă din Bosnia. Din Sarajevo vine știrea, că de câțiva timp se observă o mare mișcare între agenții rusofili și o circulație neobișnuită a rublelor.

Se pare că este iminentă o mare mișcare panrusă, cu atât mai mult cu cât asemenea știri vin și din Galiția și România.

Cal de poet. Gil-Blas anunță că a murit Malatesta.

Cine credeți că e Malatesta?

Este calul, bătrânul cal al scriitorului Gabriel d'Annunzio.

Da când cu calul încetate, faimosul cal pe care Caligula îl făcuse consul, nu s'a mai vorbit în Italia despre un cal cu atâta insistență. Dar Malatesta a lui d'Annunzio a fost un veritabil Pegas, un cal în adevăr eroic. Postul îl încăleca și făcea cavaleade în galop, în toate dimineațile când voia să se recreieze după nopțile de muncă literară.

Dar, după ce fusese vândut de creditorii postului, ajunsese să tragă cotinga unui vânzător de legume din Florența.

În acest stadiu al vieții sale bietul Malatesta își dădu sfârșitul.

Noile regimente de infanterie. Din București primim știrea, că cele 4 noi regimente de infanterie se vor forma la 1 oct. a. c., și anume la București, Botoșani, Brăila și Dobrogea.

Trupele se vor alectui din companii detașate din vechile regimente, la cari vor fi adăoși tinerii din clasa anului 1913, cari urmează să fie încorporați la noemvrie a. c.

Cadrele sunt complete. Cazarma reg. 40 Călugăreni din București a și fost construită la Cotroceni.

Pantelimon ori alții în numele lui? Răspândindu-se vestea, că în Boroaia, în România, Pantelimon ar fi comis săptămâna aceasta un furt în tovarășie cu alți, corespondentul „Adevărului“ s'a dus la fața locului și a aflat următoarele:

În cătunul Săcuța, com. Boroaia, jud. Suceava, este un locitor, Andrei a Mărcăi, care tree de cel mai chiabur din sat.

Mai în serile trecute, moșneag, căci Andrei e om bătrân, tocmai se culcase, când baba lui, care era în odaia de alături, a intrat la moșneag ca să-l deștepte. Ea auzind căinii lătrând strâșnic, a oblicit, că a intrat cineva în ograda ei cu gând rău.

Dar n'a apucat femeea să aprindă găzornia (un fel de lampă mică cu muc de sfoară) când și năvălesc în casă trei inși, pe cari, din cauza întunerului, nu i-au putut cunoaște. Unul a apucat-o pe babă de gât amenințând-o, că dacă va striga o va omori, altul stătea la ușă și al treilea s'a dus la moșneag zicându-i:

— Ai auzit dumneata, moșule de Pantimon?

— Am auzit! — răspunse moșneagul. Da nu cumva îi fi chiar el?

— Apoi eu sunt acela!

— Nu te cred, dragul moșului, că Pantelimon nu ia dela țărani, el dimpotrivă li dă și-i ajută!

Atunci hoțul furios, a scos cuțitul dela brâu și vindu-l la gâtul moșneagului, l-a amenințat, că dacă nu-i dă banii ce are în casă îl omoară.

Moșneagul îngrozit i-a spus, că banii sunt în podul casei într'o puțină și să-i caute acolo.

După care, acela care se dăduse drept Pantelimon, s'a suit în pod și căutând a găsit în adevăr în puțină suma de 1200 lei.

În urmă cei trei hoți au dispărut, iar moș-

neagul a dat a luat măsuri să descoperiți.

Nici P. Constantin adevărat ev terară, atât le va avea de exemplar acum în ar se va bucu mâni de tal.

Până chiar toate ca să sluge să fie o ar pentru apă căra" nu v apreciere: t gur ideal s gan de pro teri cât m care o răvi.

De a în Ardeal. riile români exemplarul adreseze d curești. Ab 8 coroane.

Au p Coșbuc, A Iosif, M. S G. Duca, C lescu, D. M goslav, I. Cazaban, c

Gro Ziarul niero și ciocnire scăpat de 200.

Pân vagoanel

Rev. Cămpina, 12 din zi Doftana s lulelor, de strat pe g

Con strat pe luându-se In a chisoarei, contabil, șind astfe Rev.

toți dețin baricadat. Ei tinuți, ca unde fuse revoltă, — fost malt

In baricadat D. țat telegi reținea dublând expres de evadare.

An natorul se știe, f asupr a liției sec a stat m rezultatu Dir în Okran cruri ext Nu Kiew su De ționari s

neagul a dat imediat de veste jandarmeriei, care a luat măsuri pentru prinderea hoților.

Nici până astăzi însă nu au putut să fie descoperiți.

In jurul apariției revistei „Flacăra“. Se așteaptă cu mare nerăbdare aci apariția revistei literare „Flacăra“, ce va apare sub direcția d-lui Constantin Banu. Această revistă va constitui un adevărat eveniment cultural în viața noastră literară, atât prin proporțiile largi de publicitate ce le va avea (primul număr se va trage în 30.000 de exemplare) cât și prin faptul fără precedent până acum în analele publicațiilor noastre literare, că se va bucura de concursul tuturor scriitorilor români de talent, atât din țară cât și din Ardeal.

Până acum, cea mai mare parte, dacă nu chiar toate revistele noastre literare apăreau sau ca să slugească un anumit ideal de artă, sau ca să fie o armă la dispoziția unui anumit critic, pentru apărarea unei anumite școli literare. „Flacăra“ nu va cunoaște decât un singur criteriu de apreciere: *talentul*; și nu va urmări decât un singur ideal să poată deveni un foarte răspândit organ de propagandă literară, pentru a sluji cu puteri cât mai mari opera de unitate culturală pe care o râvnim cu toții.

De aceea, revista „Flacăra“ va pătrunde și în Ardeal. Se va găsi de vânzare la toate librăriile românești din Ungaria, cu prețul de 15 bani exemplar. Cei ce vor dori să se aboneze să se adreseze direct d-lui Banu, str. Parfumului 3 București. Abonamentul pentru Ardeal va costa numai 8 coroane anual.

Au promis până acum colaborarea d-nii G. Coșbuc, Al. Vlahuță, I. Brătescu-Voinești, St. O. Iosif, M. Sadoveanu, D. Anghel, Em. Gârleanu, I. G. Duca, Cincinat Pavelescu, Gh. Ranetti, I. Minulescu, D. Nanu, V. Eftimiu, D. Moldovan, I. Dragoslav, I. Basarabescu, Al. Tzigara-Samurcaș, Al. Cazaban, etc. etc.

Groaznică ciocnire de trenuri.

Ziarul „Secolo“ află că între Rio de Janeiro și San Paolo s'a produs o groaznică ciocnire de trenuri. Nici un pasager nu a scăpat nerănit. Numărul morților ar fi de 200.

Până acum s'au scos de sub ruinele vagoanelor 8 morți.

Revolta dela penitenciarul Doffana. Din Câmpina, în România, vine știrea, că vineri la orele 12 din zi, deținuții recidiviști din penitenciarul Doffana s'au răsculat și, după ce au spart ușile celulelor, devastând tot ce le ieșea în cale, au sechestrat pe grefierul-contabil Popescu.

Condamnații pe viață, însă, văzându-l sechestrat pe acesta au sărit asupra deținuților revoltați, luându-se cu toții la bătaie.

În acel moment, d. Teofanide, directorul închisoarei, văzând pericolul în care se afla grefierul-contabil, a chemat garda, care a tras o salvă, reușind astfel a-l scăpa.

Revoltații, după ce au spart ușile, liberând pe toți deținuții s'au retras în infirmerie, unde s'au baricadat.

Ei au fost îndemnați la revoltă de patru deținuți, cari au fost aduși aseară dela Galați, de unde fuseseră transferați, ca pedeapsă, fiind capi de revoltă, — și pe motiv că acești patru deținuți au fost maltratați de gardieni.

În momentul când vă telegrafiez, deținuții sunt baricadați și nu voacă a se preda.

D. Teofanide, directorul închisoarei, a înștiințat telegrafic atât parchetul de Prahova, cât și direcțiunea închisorilor și a luat măsuri energice, dublând numărul sentinelor și dându-le forță expres de a trage la cea mai mică încercare de evadare.

Ancheta asupra atentatului din Kiew. Senatorul Trussievici din Petersburg care, după cum se știe, fusese însărcinat cu conducerea anchetei asupra atentatului din Kiew și a amestecului poliției secrete în atentat, a fost la Petersburg unde a stat mai multe zile, spre a comunica guvernului rezultatul cercetărilor sale.

Din ancheta făcută de Trussievici rezultă că în Okrana rusească (poliția secretă) se petrec lucruri extraordinare.

Numeroși funcționari ai poliției secrete din Kiew sunt grav compromiși.

De asemenea sunt compromiși numeroși funcționari ai poliției secrete din Petersburg.

Teatrul Apollo. Mâine (mercuri), teatrul Apollo va prezenta următorul program:

1. Calea ferată dela Bermina (admirabil tablou de pe natură). — 2. Blestemarea lui Cain (tablou din biblie). — 3. Nuntă revoluționară (admirabil episod din revoluția franceză. Tablou senzațional). — 4. Zăvorul piezis (umoristic). — 5. *Mireasa din Messina* (după tragedia similară a lui Schiller. *Senzație*). — 6. Cum primește Tontolini binefacerile (amuzant).

Reprezentările se încep la orele 5 și jum., 7 și 8 și jum. seara.

Prețurile de intrare: 1 cor., 80 fil., 60 fil., 40 fil. și 20 fil. — Orhestră proprie.

Aviz! Fiecare român de bine, care are lipsă de mașini agricole, motoare cu benzină, ferării, arme, etc., să cerceteze firma românească *Frații Burza din Arad*, (Borosbényi-tér). Sprijiniți pe Români!

Ultima oră

In Tripolis.

Berlin. — „Lokalanzeiger“ primește din Tripolis următoarea știre: Până acum Italia cu expediția a doua laolaltă a debarcat 25 mii de oameni. Trupele acestea poartă cu ele burdufe umplute cu apă; iar pe puști au primit tocure de pele, pentru ca nisipul sburător să nu pătrundă la mecanismul fin al puștilor și astfel să le facă inutile. Marinarii pedestri sau întors la vasele ce ancorează înaintea Tripolisului.

Aproape în fiecare noapte se aud răpăituri de puști dela linia avantposturilor.

Ieri noapte pe lună, cavaleria arabă s'a apropiat de avantposturi și dela 60 de pași a dat salve dar imediat s'a și refugiat.

Azi, comandantul de piață din Tripolis a expulzat din oraș pe arabii vagabonzi, cari se adunaseră aci din provincie.

Bulgaria războinică.

Sofia. — Cel mai răspândit ziar bulgar „Utro“ publică azi, un articol foarte războinic și negresit, că el exprimă voința opiniei publice bulgare, iar guvernul nici nu cutează să protesteze contra acestui alarm războinic.

Peste o lună armata bulgară va ocupa Constantinopolul, scrie numitul ziar. — După aceea puterile mari vor interveni și va urma împărțirea Turciei, când apoi Bulgaria va primi partea cea mai mare. Imperiul turcesc e bolnav, el nu poate să țină ordine. Foarte multe mii de supuși a ei, așteaptă cu dor momentul liberării. Turciei i-a sunat ciuasul morții, ca trebuie să moară. Iar națiunea bulgară să nu sufere trădarea guvernului său mai cu seamă acum, când Italia a arătat un exemplu atât de strălucit.

În felul lui „Utro“ scrie și o revistă militară. Revista aceasta mustră pe regele și guvernul, pentru-că se umilesc înaintea Austro-Ungariei, deși bulgaria este sprijinită de Rusia.

POSTA REDACȚIEI.

O Russu, Cluj. Discuțiunile acestea cu „ote-liji“ nu aduc nici un folos real afacerilor noastre obștești. Să-i lăsăm deci în voia Domnului și să ne vedem de munca noastră serioasă pentru binele neamului, care nu are nici o lipsă de asemenea hărțueli.

Cornel Teicu, Budapesta. Comunică d-lui Gol-diș adresa d-tale.

POSTA ADMINISTRAȚIEI

„Albina“. *Erzsébetváros.* Cu posta de azi am primit 14 cor., ca abonament.

M. J. inv. Keszler. Am primit suma de 14 cor. abonament până la finea anului curent.

Bibliografie

A apărut noua revistă literară bilunară: *Cosinzana*, anul I nr. 1, cu poezii de Victor Eftimiu, Sebastian Bornemisa etc., cu diverse bucăți sugestive de Gavril Todică, E. Borcea, Al. Ciura, etc. Prețul unui exemplar 30 bani. Redactor: Seb. Bornemisa, Orăștie.

A apărut: *„Vatra Școlară“*, revistă pedagogică Nr. 8 (octombrie) cu un bogat cuprins. Redactor: Dr. V. Stan, profesor seminarial. Redacția și administrația: Sibiu, str. Măcelarilor Nr. 27.

La Librăria diecezană din Arad se află de vânzare:

Planul de învățământ și îndreptarul metodic pentru școlile populare confesionale gr.-or. române, aprobat de d. ministru de culte sub nr. 7311—1911 și confistul mitropolitan gr.-or. român sub 178 M. 1911, prețul cor. 3— plus 30 fileri porto poștal.

Didactica magna de Amos Comenius	cor. 1'55
Câteva idei asupra educației de Hocke, trad. de G. Coșbuc, partea I. și II.	2—
Pedagogia practică de Ad. Mathias	2'50
Introducere în pedagogia lui Herbart de Chr. Ufer	1—
Leonard și Gertruda de Pestalozzi	3'10
Psihologia pedagogică de Em. Martig	3'50
Conferințe populare II, de G. Coșbuc	1—
Cântece și coruri școlare de Chiriace-Bănulescu și Saxu	1'50
Manual de gimnastică suedeză de Ioan Bucovinean	4'20
Școala română și învățătorul român din Ungaria în lumină adevărată de I. Stanca	1—
Cercetări privitoare la situația învățământului nostru primar și la educația populară de dr. A. Ghibu.	1—
Chestiuai de educațiune și de didactică experimentală de Stefan Kiritzescu	2'50
Chestiuai de Psihologie aplicată la educațiune de St. Kiritzescu	2—
Theoria educațiunii după principiile lui Herbart de St. Kiritzescu	3—
Metodica învățământului de Fl. Christescu și I. G. Bratu	6—
Pedagogia de G. Assan	5—
Ideile peagogice ale lui John Loeke de I. Găvănescu	2—

A apărut:

„ȘTII ROMÂNEȘTE?“

de Ion Gorun.

Acest volum, foarte folositor tuturor, costă 1 cor. 35 fil. La comanda dela 5 exemplare în sus se va socoti numai 1 cor. de exemplar; librăriilor se trimite și în comision. Cererile să se adreseze autorului, București, Str. Zece Mai, 3.

Dr. ȘTEFAN TĂMĂȘDAN

medic unv. specialist în arta dentică.

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Redactor responsabil: Atanasie Hălmăgian.

Városmajor-Sanatorium și Hydrotherapie

26 odăi aranjate cel mai modern.

Supraveghiere medicală continuă (constantă).
Biru central, stabiliment medical:

Budapesta, Bulevardul Ferencz-körut 29.

Director-șef: Dr. A. Cozmuța.

Consultații dela orele 8—9 a. m. 3—5 p. m.
Telefon 88—99.

Caut un candidat de avocat

cu praxă, eventual poate fi și începător, află momentan aplicare în cancelaria mea

Dr. Ioan Neamțiu,
advocat.
Sârcaia (Sárkány).

Un candidat cu praxă

află aplicare momentan la

Dr. Nestor Oprean,
advocat.
Nagy-szt.-miklós.

Un candidat de avocat

cu ceva praxă află aplicare momentană în cancelaria subscrișului

Dr. Ioan P. Oltean,
advocat.
Lăpuș (Magyarlápós)
(Sz.-Doboka-m.).

Sunt recunoscute de calitatea cea mai bună

G H E T E L E

pentru domni, doamne și copii, pregătite în atelierul propriu al „Asociației călătorilor Aradani” și se pot procura cu prețurile cele mai moderate.

Director: IUSTIN OLAR.

ARAD, Szabadság-tér Nr. 14.
(Filiale în FISCHI și CERMEI).

Deschidere de restaurant!

Imi permit a aduce la cunoștința p. t. Onor. public că începând dela 1 Octombrie mi-am deschis un

Restaurant civic

în casele-mi proprii (fosta Caffé National) și mă silesc a mulțumi pe deplin oaspeții mei ca și mai înainte la Hotel-Pelican. Renumita Bere de Pilsner a ajuns la o desfacere nelimitată și în acest nou restaurant al meu, unde permanent se află bogată alegere în mâncări de prânz și seară.

Cu toată stima:

SAYA TOCHIN,
RESTAURATEUR.
PANCIOVA.

Birou de informații!

Cunoscând multele lipsuri ale publicului românesc din provincă, m'am hotărât să deschid în Budapesta un

Birou de informații și Agentură românească.

Orice informație relativ la petițiile înaintate la ministerii și la alte foruri, orice informații comerciale și în general în orice cauză dau în restimp de 2—3 zile, ori-și-cui rezolvând toate chestiile în modul cel mai cinstit. Urgitez rezolvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu referentul cauzei și rog rezolvire favorabilă. Fac tot felul de mijlociri comerciale și comande. Prețuri moderate, serviciu prompt, informații detaliate. La aviz aștept la gară.

L. Olariu, Budapest, Lajos-u. 141. III.19.

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică împreună cu becuri, execută și furnizează prompt sub cele mai favorabile condiții de plătire.

Cine dorește un fonograf bun?

Să se adreseze cu toată încrederea subscrișului și va fi pe deplin satisfăcut. Cereți catalog.

Biciclete de strap și de sport

poți căpăta cu prețurile cele mai moderate dela firma

KOCH DÁNIEL

întreprindere de instalare a sonerilor și telefonului precum și montarea bicicletelor.

ARAD, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

Cumpăr sau dau în schimb pentru alte obiecte

recipise de amanet,

aur, argint zdrobit și bijuterii

Deutsch Izidor,

orologier și bijutier.

ARAD, str. Weitzer János,

(Palatul minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat.

Telefon 438.

Au sosit cele mai frumoase și mai noi ghete de vară și toamnă.

Ghetele de bărbați și dame

Salamander

cu renume mondial, se capătă în culoare galbină și neagră cu 16 coroane 50 fleri exclusiv la mine.

Weinberger János

prăvălie de ghete de rangul I-ii.

Arad, plața Andrassy Nr. 20.

Comandele din provincă se execută încă în aceeași zi.

25 (11)

Lisinszky Lajos, stoler

Arad, strada Péter Nr-ul 6.

Execută cele mai moderne mobile de dormitor, refector, salon și garderobă.

Întreprinde aranjarea perfectă a orice fel de locuințe.

Preliminare gratuit.

Execută mobile durabile și solide conform desenelor ori după com. verbală.

Solicit sprijinul binevoitor al publicului românesc.

DEMETRIU SBOROȘTIAN CROITOR PENTRU BĂRBAȚI

Caransebeș, Strada Episcopiei (Casele proprii).

:: Ține permanent în depozitul său, noutăți din toate stofele. ::

Am onoare a încunoștința p. t. Onor. public din Caransebeș și împrejurime, în vederea apropiatului sezon de toamnă și iarnă, că țin în depozitul meu, în mare alegere cele mai nouă și mai variate stoffe pentru costume, și stau la dispoziția clientelei mele cu bogate colecții de mustre. Mă nizuiesc continuu a-mi servi solid clienții și a le îmbia numai ce e mai nou.

Numai pe proprietarii mici țevi de beton

din suburbiul Aradului îi poate interesa că în str. Kasza Nr. 3 și 49 avem un depozit bogat de

acomodate pentru canalizarea ce se află acum în curgere. Prețurile cele mai convenabile.

PEPOLI și ÉBERLEIN

întreprinzător de zidiri betonice.

Telefon Nr. 675.

mații!

licului româ-

ă deschid în

românească.

e înaintate la

informații co-

auză dan în

solvând toate

Urgitez re-

szoană cu re-

vorabilă. Fac

și comande.

ot, informații

ștept la gară.

. 141. III.19.

ru alte obiecte

anet,

bijuterii

lor,

r.

János,

r).

juterii cel mai

tină sursă de

Telefon 438.

oler

mobile du-

și solide con-

esenelor ori

om. verbală.

românesc.

or. public din

a apropiatului

epozitul meu,

variate stufe

lientelei mele

uesc continuu

ia numai 66

ERLEIN

i betonice.

675.

=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

„Someșana“,
 institut de eredit și economii, societate pe acții în D. S. —
 Filială în Ileanda-mare. — Giro-conto la Banca Austro-Ungară.

Cu capital social acționar de C. 400000.—
 Fond de rezervă . . . . . „ 180000.—
 efectuește toate operațiunile de bancă.

o o o o o o

Acordă împrumuturi ipotecare, cambiali, pe lomcard. etc. — Primește depuneri spre fructificare pentru cari plătește **5 procente** interese, iar pentru depuneri mai însemnate și stabile precum și pentru depuneri dela corporațiuni culturale și bisericesti solvește **5 procente și jum. la sută** interese. Darea de venit o solvește institutul.

o o o o o o

Depuneri și ridicări se pot face și prin poștă, spre care scop la cerere se trimit cheques-uri postali. — Corespondența în limba română, maghiară și germană. o o o o o o o o o o

Direcțiunea.

=	=	=	=	=	=	=	=	=	=	=
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

A apărut:

Advocatul poporal.
 Indreptar pentru poporul român

de
 Dr. Dionisie Moldovan, avocat în Sibiu.
 — Ediția a doua. — 384 pagini 8°. —
 Prețul broș. Cor. 2.50, legat în pânză Cor. 3.50 plus 20 fil. porto.
 De vânzare la toate librăriile din țară precum și la
 editura W. Krafft în Sibiu.

Cassa de păstrare (reuniune) Săliște.

Primește depuneri spre fructificare fără anunț cu **4 procente**, pe lângă anunț cu **4 procente și jum. la sută** — iar depuneri mai mari cu **5 procente**. Depuneri și ridicări se pot face și prin Cassa de păstrare postală. Darea de camete o plătește institutul. Acordă împrumuturi: pe cambii, pe ipotecă replătibile în rate sau în anuități, pe obligațiuni cu caventați, ca credite de Cont-curent pe lângă asigurare ipotecară sau de valoare (acții și efecte publice). Dobânda variază între **8 procente și 6 procente la sută**, după mărimea împrumutului și asigurarea oferită. Schimbă, adică cumpără și vinde, orice fel de monede streine cu, cursul zilei.

Direcțiunea.

La administrația ziarului

„Românul“

se primesc anunțuri cu prețurile cele mai moderate

Cele mai fine

Teiuri și Rumuri

mai ieftine și mai bune
 se pot procura dela

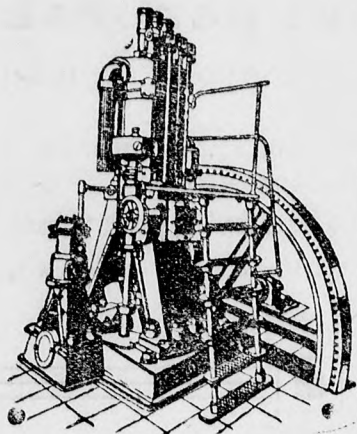
VOJTEK ȘI WEISZ

droguerie și parfumerie

în

ARAD, Andrásy-tér.

Comandele prin poștă se execută
 cu cea mai mare promptitudine.

Execuție modernă, solidă,
și reală de prima clasă,
serviciu prompt și prețuri
moderate.

Multe patente proprii.

380 lucrători și oficanți.
Premiat la expoziția din
București 1906 cu Grand
Prix, cea mai înaltă dis-
tincție și medalie de aur.
La expoziția regnicolă
din Cincibiserici 1907 cu
medalie de aur, la ex-
poziția din Sepsiszent-
györgy cu medalie de aur.

Doă fabrici proprii.

Frații Schiel

fabrică de mașini, stabiliment pentru edificare de mori,
turnătorie de fier.

Brașov.

Cea mai mare fabrică de fier din Ardeal efectuește:

stabilimente de turbine, motoare și locomotive
de ulei brut „Coroana“, mori mănate cu motor
și apă, stabilimente electrice, stabilimente de tran-
smisiune, mașini de sămănat, pieptene de lână.

Nr. telefonului 604.

Cor. UN MILION Cor. cel mai mare câștig din lume!!

Cel mai bun sistem de păstrare împreună cu cele mai ex-
traordinare șanse de câștig pentru sărac și bogat, îl prezintă
fără doar și poate obligațiunile de câștig dela

BANCA HIPOTEC. UNGARĂ și PRIMA CASĂ de PĂSTRARE PESTANĂ din PATRIE
căci ambele au cele mai multe trageri anuale, totodată cele
mai mari câștiguri din lume și pe lângă toate acestea fie-
care loz trebuie să se tragă și să câștige necondiționat. Deci
nici un risic, nici o pierdere!...

9 TRAGERI ANUAL!...

CAȘTIGURILE PRINCIPALE:

Cor. 1.000.000.—, 500.000.—, 400.000.—, 300.000.—, 2 de
200.000.—, 100.000.—, 2 75.000.— și o mulțime de 50.000.—,
40.000.—, 30.000.—, 25.000.—, 10.000.—, etc. etc.

PROXIMELE TRAGERI VOR FI ÎN:

25 OCTOMVRIE a. c. și 27 DECEMVRIE a. c.
ieșind la sorți cu ocaziunea din urmă câștigul principal de
UN MILION!

Pentru a înlesni fiecui cumpărarea acestor obligațiuni de
câștig le vindem de prezent ambele în grupă, — adică din fiecare
câte o bucată, — pe 38 rate lunare consecutive à 10 cor.

Deja după achitarea ratei prime participă cumpărătorul la
proximele trageri, iar achitând ratele următoare regulat, va par-
ticipa la 9 trageri anuale cu câștiguri de peste 3 jum. mil. cor.

Vindem aceste oblig. de câștig și singuratic și anume
celea dela Banca Hipotecară Ungară pe 35 rate lunare à 6
cor., iar celea dela Prima Casă de Păstrare Pestană din Patrie
pe 35 rate lunare à 5 cor.

NB. Aceluia, care ne trimite primele 3 rate de odată, îi evităm a 4-a
rată gratuit!...

Grăbiți cu comanda, căci tragerile viitoare sunt la ușă!
Nu lăsați ocaziunea să treacă!.. Puneți mâna pe noroc!..

Prospecte și explicații trimitem la dorință oricui gratis și franco.

Cu deosebită stimă:

USTREDNA BANCA UC. SPOL., BUDAPEST V., SAS-UT. 24.

Se caută agenți în provincie.

Nr. telefonului 604.

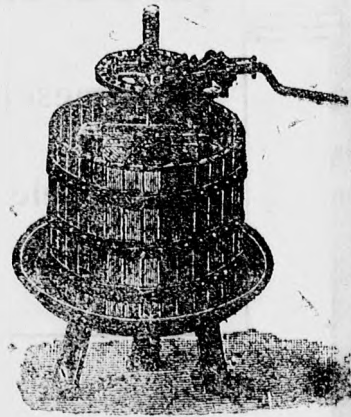
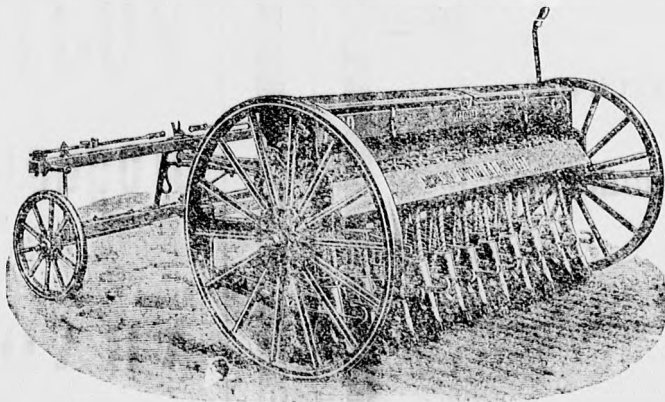
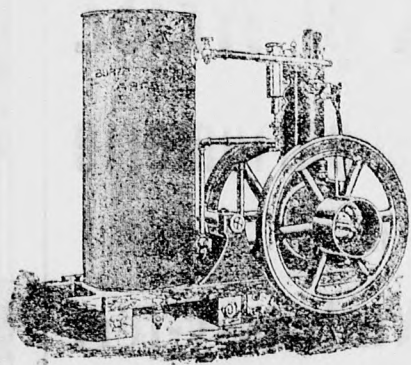
FRAȚII BURZA

Cea mai mare firmă ro-
mânească din Ungaria.

Arad, Boros Béni-tér Nr. 1.

(Casa proprie).

Recomandă magazinul lor bogat asortat de **ferării, arme** și tot felui de
mașini agricole, motoare cu benzin și oleiu brut cu prețurile
cele mai moderate și pe lângă plătire în rate.

Cu garnituri pentru trierat și cu prospecte pentru mori servim bucuros, even-
tual pentru primirea lucrurilor acestora și facerea contractului mergem la fața
locului pe spesele noastre. Mare asortiment de osii Steier și originale Winter.

ȚIPARUL TIPOGRAFIEI „CONCORDIA“ ARAD.